

ΠΑΝΤΟΓΝΩΣΤΗΣ

ΕΛΛΗΝΙΚΗ ΕΠΙΘΕΩΡΗΣΙΣ
ΕΚΔΙΔΟΜΕΝΗ ΤΗΝ 1 & 16 ΕΚΑΣΤΟΥ ΜΗΝΟΣ

ΙΔΡΥΤΗΣ—ΙΔΙΟΚΤΗΤΗΣ—ΔΙΕΥΘΥΝΤΗΣ
ΓΕΩΡΓΙΟΣ Ν. ΙΩΑΝΝΟΥ

ΔΙΕΥΘΥΝΤΗΣ ΤΗΣ ΥΛΗΣ
ΣΤΕΛΙΟΣ ΣΠΕΡΑΝΤΣΑΣ

ΓΡΑΦΕΙΑ ΕΝ ΑΘΗΝΑΙΣ : 32 ΟΔΟΣ ΙΠΠΟΚΡΑΤΟΥΣ 32

ΕΤΟΣ ΤΡΙΤΟΝ

Ἀθήναι—Παρίσιαι, 16 Φεβρουαρίου 1924

ΑΡΙΘ. 4 [52]

ΣΥΝΔΡΟΜΑΙ ΕΤΗΣΙΟΙ

ΕΣΩΤΕΡΙΚΟΥ	Δραχμ. 60.—
ΕΞΩΤΕΡΙΚΟΥ	Φρ. Γαλ. 60.—
ΑΜΕΡΙΚΗΣ	Δολλάρ. 10.—

ΤΑΚΤΙΚΟΙ ΣΥΝΕΡΓΑΤΑΙ

ΕΞ ΑΘΗΝΩΝ

ΚΩΣΤΗΣ ΠΑΛΑΜΑΣ
Δ. ΓΡ. ΚΑΜΠΟΥΡΟΓΛΟΥΣ
ΓΡΗΓ. ΞΕΝΟΠΟΥΛΟΣ
ΠΑΥΛΟΣ ΝΙΡΒΑΝΑΣ
Ν. ΠΕΤΙΜΕΖΑΣ ΛΑΥΡΑΣ
ΛΕΩΝΙΔΑΣ Χ. ΖΩΗΣ
ΕΙΡΗΝΗ Α. ΔΕΝΔΡΙΝΟΥ
ΑΘΗΝΑ Ν. ΤΑΡΣΟΥΛΗ

ΑΝΔΡΕΑΣ ΑΝΔΡΕΑΔΗΣ
ΝΙΚΟΛΑΟΣ ΧΑΤΖΙΔΑΚΗΣ
ΝΕΙΛΟΣ ΣΑΚΕΛΛΑΡΙΟΥ
ΕΡΡΙΚΟΣ ΣΚΑΣΣΗΣ
ΙΩΑΝΝΗΣ ΦΩΚΙΤΗΣ
ΦΡΑΓΚΙΣΚΟΣ ΠΡΙΝΤΕΖΗΣ
ΑΝΔΡΕΑΣ ΛΑΜΠΡΟΠΟΥΛΟΣ
ΚΑΤΙΝΑ Γ. ΠΑΠΑ

ΓΕΩΡΓΙΟΣ ΜΑΥΡΙΑΚΟΣ - NOIR

ΕΚ ΠΑΡΙΣΙΩΝ

Β. Ε. ΒΕΚΙΑΡΕΛΛΗΣ
ALEXANDRE MERCEREAU
F. de JOANNIS

FLORIAN—PARMENTIER
YVANOÉ RAMBOSSON
CAROL—BÉRARD

RENÉ ALLENDY

ΤΙΜΗ ΕΚΑΣΤΟΥ ΤΕΥΧΟΥΣ

Διὰ τὸ Ἐσωτερικὸν	δραχ. 3
Διὰ τὸ Ἐξωτερικὸν	fr. 3

«άνθρωπιστικόν».

Οί Άγγλοι έργατικοί, οί κυβερνώντες σήμερον τήν Μεγ. Βρετανίαν, είναι κεκηρυγμένοι έναντίον του πολέμου. Καί ζητοῦν τήν συνεργασίαν όλων τών ανθρώπων, — όλων τών άνδρών και όλων τών γυναικῶν, όπως λέγει ή προγραμματική Έκκλησίς των, τής καλής θελήσεως, διά να καταστῶσιν εις τὸ μέλλον οί πόλεμοι αδύνατοι.

Ο κ. Μακδόναλ έχει — διά να μεταχειρισθῶμεν τήν έκφρασιν Ἰταλοῦ πολιτικοῦ ἀρθρογράφου — διολογικήν αντίληψιν τής ἀνθρωπίνης κοινωνίας και εις τήν σημερινήν μας κοινωνίαν διαβλέπει τήν μητέρα τής μελλοντικής. Καί ἐνφ' ὃ Μάρξ διδάσκει ὅτι, όπως κάθε οικοδόμημα οὕτω και τὸ κοινωνικόν, πρέπει να κρημισθῆ «ἐκ θεμελίων», διά να ἰδρυθῆ εις τήν θέσιν του τὸ νέον, ὃ κ. Μακδόναλ εὐρίσκει τήν θεωρίαν αὐτήν ἀστήρικτον προκειμένου περι τής ἀνθρωπίνης Κοινωνίας, ή ὅποια δέν είναι οικοδόμημα, ἀλλά ὄργανισμός. Καί ἕνας ὄργανισμός εἴμπορει ν' ἀνανεωθῆ χωρίς να καταστραφῆ διόλου, ἀρκεί ν' ἀναζωογονηθοῦν τὰ κύτταρα ἀπό τὰ ὀπῆα ἀποτελεῖται και να ἐγχυθοῦν ἐντός του νέα αἱματοσφαίρια.

Ἡ γενική ἐντύπωσις, ἐν πάσῃ περιπτώσει, τόσον εις τήν Ἀγγλίαν ὅσον και ἐκτός αὐτῆς, είναι ὅτι ή Κυβέρνησις Μακδόναλ είναι ἀσυγκρίτως ἰσχυροτέρα ἀπό τήν Κυβέρνησιν του «ἀτυχοῦς μίστερ Μπάλδουίν». Μερικοὶ φθάνουν μέχρι τοῦ να πιστεύουν ὅτι ή Κυβέρνησις Μακδόναλ θά παραμείνῃ εις τήν ἀρχήν καθ' ἑλλην τήν τετραετή διάρκειαν τής κοινοβουλευτικῆς περιόδου. Ἀνεξαρτήτως τοῦ ἀν ή πρόρρησις αὐτή θά ἐπαληθεύσῃ, τὸ γεγονός είναι ὅτι ή Κυβέρνησις Μακδόναλ ἤρχισε τὸ ἔργον τῆς ὑπὸ οὐρανὸς πολὺ αἰσιωτέρους παρὰ ή προκάτοχος τῆς. Τήν προσπάθειάν τῆς ὑπὲρ τῆς εἰρήνης πρέπει, πράγματι, να εὐνοήσουν και να ὑποστηρίξουν ὅλοι οί ἄνθρωποι τῆς καλής θελήσεως και εἰδικῶς οί Κυβερνήσεις τών Λαῶν ἐκείνων, ποὺ ἔχουν ἀνάγκην τῆς εἰρήνης διά τήν ζωὴν και τήν πρόδόν των. Καί τοιοῦτοι είναι πρωτίστως ὅλοι οί μικροὶ Λαοί.

Ἡ Ἰταλο-Γκιουγκοσλαβικὴ Συμφωνία

Συγχρόνως σχεδὸν με τήν ὑπογραφήν τῆς γαλλο-σλοβακικῆς συνθήκης ἐν Παρισίοις ἐνηργεῖτο και ἐν Ρώμῃ ή ὑπογραφή τῆς Ἰταλο-γκιουγκοσλαβικῆς συμφωνίας διά τὸ Φιοῦμε και τῆς προσσηρημένης εις αὐτήν «Συνθήκης φιλίας» μεταξύ τών δύο Χωρῶν. Καλὸν είναι να σημειωθῆ ὅτι μεταξύ Ἰταλίας και Γκιουγκοσλαβίας ὑπεγράφη «συνθήκη φιλίας» (traité d' amitié), ἐνφ' μεταξύ Γαλλίας και Τσεχοσλοβακίας ὑπεγράφη «συνθήκη συμμαχίας και φιλίας». (traite d' alliance et d' amitié). Καλὸν είναι να σημειωθῆ ἐπίσης ὅτι ή «συνθήκη φιλίας» μεταξύ Ἰταλίας και Γκιουγκοσλαβίας προσβλέπετο ἀφ' ἧς ἤδη ἐποχῆς οί κ. κ. Τζιολitti και Σφόρτσα ὑπέγραψαν τήν συμφωνίαν τοῦ Ραπάλλο. Ἐγενετο μάλιστα τότε — πρὸ τριετίας — εὐρύτατα λόγος περι βελτιώσεως και τών διανοητικῶν ἀκόμη σχέσεων μεταξύ Ἰταλίας και Γκιουγκοσλαβίας, διά τῆς ἀτελοῦς ἐγγραφῆς

γκιουγκοσλαβίων φοιτητῶν εις τὰ Ἰταλικὰ Πανεπιστήμια. Δέν πρόκειται, ἐπομένως, περι νέου τινος γεγονότος, ἀλλά πρόκειται πάντως περι γεγονότος σημαντικοῦ, δεδομένου ὅτι ὃ κ. Μουσσολίνι, πειθαναγκάσας τοὺς Ἰταλοὺς να πειθαρχήσουν εις τήν κυβέρνησίν του (και εἶναι γνωστὸν ὅτι τὸ κατώρθωσε χρησιμοποιήσας και ρόπαλα και ρητσοίνολαδα), κατορθώνει ἤδη να κατασιγάσῃ τὰς νασιονάλ — ἱμπεριαλιστικὰς ὠρυγὰς και να κάμῃ ἀπαρχὴν ἐγκαρδίου συνεννοήσεως μετὰ τών γειτόνων τῆς Ἰταλίας Χωρῶν. Ὅσον ἀφορᾷ τήν Ἑλλάδα είναι καταφανέστατον ὅτι ὀφείλει ν' ἀποκαταστήσῃ τὸ ταχύτερον, κατὰ τρόπον ὀριστικόν, τήν ἐσωτερικήν τῆς γαλήνην, διά να δυναθῆ να συμμετάσχῃ εις τὰς μεγάλας πολιτικὰς ζυμώσεις, αἵτινες τελοῦνται γύρω τῆς. Ἐφ' ὅσον ή Ἑλλάς είναι ἐσωτερικῶς διηρημένη, οί ἰσχυρότεροι αὐτῆς γείτονες τῆς δέν θά παύσουν να μηχανορραφοῦν εις βάρος τῆς. Καί είναι χαρακτηριστικόν ὅτι τήν ἰδίαν ἡμέραν καθ' ἣν ὑπεγράφετο ή Ἰταλογκιουγκοσλαβικὴ Συνθήκη, τὸ ἐπίσημον ὄργανον τοῦ Ἰταλικῦ Φασισμοῦ και προσωπικόν ὄργανον τοῦ Ἰταλοῦ Πρωθυπουργοῦ, ή ἐφημερίς «Πόπολο ντ' Ἰτάλια», ἐτόνιζεν ἐν κυρίῳ ἀρθρῷ ὅτι «τὸ μέλλον τῆς Γκιουγκοσλαβίας είναι πρὸς ἀνατολὰς» και ἐξηκολούθει ἐπὶ λέξει: «Διὰ τοῦτο ν' ἀπασχολήσῃ ή Γκιουγκοσλαβία τήν δραστηριότητά τῆς εις στείρον ἀγῶνα ἐναντίον τῆς Ἰταλίας, τήν ὅποιαν δέν δύναται να ἐχη καμμίαν ἐπιβίαδα ὅτι θά νικήσῃ, και να ἐπιβραδύνη τοιοῦτοτρόπως ή να ματαιώσῃ τήν πραγματοποιήσιν τοῦ προγράμματός τῆς πρὸς τήν εὐθείαν ὁδόν;»

Και ή εὐθεία ὁδὸς διά τοὺς Σέρβους είναι — κατὰ τήν ἀντίληψιν τών μικρο-Μακιαβέληδων τοῦ Palazzo Chigi — ή ἀγούσα πρὸς τήν Θεσσαλονίκην.

Περιοριζόμενος κατὰ τήν συνθήκειάν μου, εις τήν ἑτηρὰν παράθεσιν τών γεγονότων, ἀπαφεύγω και τήν φερὰν αὐτήν να προσθέσω ὁλονδήποτε σχόλιον. Ὑποθέτω ἄλλως τε ὅτι ἀγρυπνοῦν οί φύλακες, οί κυβερνῆται δηλαδὴ τῆς Ἑλλάδος. Ἄλλ' οὐδεμία Κυβέρνησις θά δυναθῆ να δώσῃ εις τήν Ἑλλάδα τήν θέσιν, ἣτις τῇ ἀνήκει, ἀν δέν ἀποφασίσουν τέλος ὅλοι οί Ἑλληγες να θέσουν τὰ συμφέροντα τῆς κοινῆς Πατρίδος ὑπεράνω τών ἀτομικῶν μικροσυμφερόντων και τών κομματικῶν ἐρίδων.

Β. Ε. ΒΕΚΙΑΡΕΛΛΗΣ

ΠΑΡΑΚΛΗΣΙΣ

Παρακαλοῦνται πολὺ οί κ. κ. συνδρομηταί μας να μᾶς ἐμβάσουν τήν συνδρομήν των τοῦ ἀρξαμένου ΤΡΙΤΟΥ ΕΤΟΥΣ ή ὅσοι ἐξ αὐτῶν δέν θέλουν ν' ἀνανεώσουν αὐτήν να μᾶς ἐπιστρέψουν τὰ μέχρι τοῦδε σταλέντα τεύχη, διά να τοὺς διαγράψωμεν. (Ἐκ τοῦ Λογιστηρίου).

PROCHAINEMENT
LA TRIBUNE D'ATHÈNES
QUODIDIEN FRANÇAIS DU MATIN

ΚΟΙΝΩΝΙΚΟΙ ΑΙΩΝΕΣ

Ἡ καταπολεμησις τῆς φυματιώσεως ὡς νόσου τοῦ λαοῦ

Ἡ νόσος ὡς κοινωνικόν πρόβλημα δυσεπίλυτον. — Τί γίνεται ἀλλοῦ. — Τὰ Λαϊκὰ Σανατόρια. — Ἡ κατάδοσις κρουσμάτων και θανάτων ἐκ φυματιώσεως. — Τί γίνεται παρ' ἡμῶν και τί δύναται να γίνῃ. — Ὅσα δέον να γνωρίζωμεν ἐν συνόψει διά τήν προφύλαξιν και τήν καταπολέμησιν τῆς νόσου.

Ἡ φυματιώσις ὡς νόσος τοῦ λαοῦ είναι ἐξαιρετικῶς σπουδαιοτάτη. Οὐδεμία ἄλλη νόσος είναι κατὰ τοιοῦτον τρόπον διαδεδομένη. Ὑπὲρ τοῦ (400) τῶν θανάτων μεταξὺ τοῦ 15ου μέχρι τοῦ 40 ἔτους τῆς ἡλικίας και περι τοὺς 70 ο) τῶν ἐν γένει θανάτων ἀνήκουσιν εις τήν φυματιώσιν.

Ὁ ἀριθμὸς οὗτος δέν δεικνύει μόνον τήν συχνότητα τῆς φυματιώσεως, ἀλλ' ἰδίως τήν σπουδαιότητα αὐτῆς, ή ὅποια κυρίως προσβάλλει τήν ἰκμάδα τῆς ἀνθρωπίνης ζωῆς, δημιουργοῦσα κατὰ τήν ἡλικίαν αὐτήν νέας φροντίδας και ἀνεπανορθώτους καταστροφάς, τόσον εις τήν οἰκογένειαν εις ἣν ἐμφανίζεται, ὅσον και εις τήν κοινωνίαν, διά τῆς ἀποστερήσεως τόσον χειρῶν και τῆς δημιουργίας τόσων φροντίδων διά τήν προφύλαξιν τῶν ὑπολοίπων τῆς και εις τήν ἀπομόνωσιν και θεραπείαν τῶν προσβληθέντων. Ὁ ἀγὼν κατὰ τῆς φυματιώσεως είναι ἐν μέγα και λίαν δύσκολον πρόβλημα, θέμα τὸ ὅποιον γενικῶς τὸν ἰατρικόν κόσμον εις κάθε βῆμα τὸν βασανίζει. Ὅταν ὁ ἰατρὸς θεραπεύῃ πνεύμονας, τὸ ἦπαρ, τὸν στόμαχον, τοὺς νεφροὺς, τραύματα κ.λ.π. οὐδέποτε ἐπιανοσθεῖ τοῦ να σκέπτεται μίαν ἐκκρηξίν φυματιώσεως, ἰδίως κατὰ τήν πέραν τοῦ δέοντος διαρκέσαν ἀποθεραπείαν. Ἐν ἐμφανίσει δὲ αὐτῆς, δέν συμβαίνει ὅτι και εις τὰς ἄλλας μολυσματικὰς νόσους. Ἐπειτα πλέον ἐναρξίς σκέψεως ὅχι μόνον πῶς θά διασωθῇ ὁ πάσχων, ἀλλὰ και οί περι αὐτὸν οἰκεῖοι, και πῶς θά δυναθῶμεν να ἀποφύγωμεν ή τέλος να περιορίσωμεν τὸ φοβερόν ἐνεῖνο νέον κύμα τῆς φυματιώσεως, ὅπερ ἐνίοτε ἐπὶ γενεὰς ὀλοκληροῦς διά τῶν μελῶν τῆς μέλων να διέλθῃ ἐκ τῶν ἰατρικῶν γραφείων και πρόκειται να φθείρῃ οἰκογενείας, κλονίζον και τήν κοινωνίαν ἐν τῇ ἐξελίξει τῆς.

Τὰ ἀποτελέσματα τῆς καταπολεμησεως τῶν ἄλλων φθοροποιῶν μολυσματικῶν νοσημάτων, εὐλογίας, χολέρας, τύφου, ἐλονοσίας κ.λ.π. μᾶς ἀφίνουν να εἴμεθα αἰσιόδοξοι και διά τήν φυματιώσιν, με τήν διαφορὰν ὅμως, ὅτι τὰ μέσα αἴνα ἔχομεν διά αὐτήν να διαθέσωμεν είναι δυσκολότερα ή εις τὰς ἄλλας νόσους. Ἐναντίον τῆς εὐλογίας ἔχομεν τὸ ἐμβόλιον, ἐναντίον ὅμως τῆς φυματιώσεως οὐδὲν ὑπάρχει τοιοῦτον. Τὸν φορέα τῆς χολέρας, τοῦ τύφου δυνάμεθα διά διαφορῶν ὑγιεινῶν μέσων ν' ἀπομακρύνωμεν, να καταστήσωμεν τήν ὁδὸν ἀπὸ τοὺς ἀσθενεῖς εις τοὺς ὑγιεῖς ἀδιάβατον. Τὸ δῆγμα τοῦ κώποπος κατὰ τήν ἐλονοσίαν, καίτοι κοπιῶδες, δυνάμεθα ν' ἀποφύγωμεν και ἐν γένει δι' ὅλα τὰ λοιπὰ νοσήματα ὑπάρχουν ἀνάλογα μέσα πρὸς ἀποφυγὴν τῆς μόλυνσεως· διά τήν φυματιώσιν ὅμως είναι κατὰ τὸ διάφορον. Ὁ φορεὺς εὐρίσκειται εις στενήν συνάφειαν με τήν οἰκογένειαν ή

ἀσθενῆς μήτηρ φιλεῖ τὸ παιδίον τῆς, ὁ ἀσθενῆς ἀδελφὸς παίξει με τὸν ὑγιᾶ ἀδελφόν, πίνεις ἐκτίθενται εις τήν μόλυνσιν. Ἡ ὁδὸς λοιπὸν είναι λίαν στενή, και πολὺ δυσκολότερον είναι να θέσωμεντὸν παραπέτασμα τοῦ ἀτόχωρισμοῦ ή εις τὰς ἄλλας νόσους.

Ἐν τούτοις ὅμως ἀποτελέσματα τῆς μέχρι τοῦ ἐκαταπολεμησεως τῆς φυματιώσεως εις ὅλα τὰ Κράτη ἀπέδωκαν κατὰ τὰς στατιστικὰς θανάσια ἀποτελέσματα. Τοῦτο φυσικὰ προῆλθεν ἐκ τῶν συστηματικῶν μέτρων, αἵτινα εις χεῖράς μας ἔχομεν, διοργανώσεις συλλόγων ἐκδρομῶν και διαφόρων σπόρτ, συλλόγων πρὸς προστασίαν και ἀντίληψιν τῶν πτωχῶν διδασκαλίας εις κάθε τόπον συγκεντρώσεων, εις σχολεῖα, στρατώνας κ.λ.π. ἀφ' ἑνός, και ἀφ' ἑτέρου τήν χρησιμοποίησιν μεγάλων ὑγιεινῶν οἰκημάτων, προφύλαξις τῶν γονέων πρὸς τὰ τέκνα και τὰ νάπαλιν, ἰδρυσιν διαφόρων ἀντιφυματικῶν ἰδρυμάτων πρὸς πρόωμον διάγνωσιν τῆς φυματιώσεως παρ' εἰδικῶν ἰατρῶν, χρησιμοποιοῦμένων πάντων τῶν μέσων τῆς Ἐπιστήμης, ἰδρυσιν σανατορίων και ἰδίως λαϊκῶν τοιούτων, ὡς ἐπίσης ὀρεινῶν θεραπευτηρίων και ἀναρρωτηρίων, τόσον πρὸς μεταφορὰν και ἀπομόνωσιν τῶν φυματικῶν, ὅσον και διά τήν τόνωσιν και ἐξυγίανσιν τῶν ἐξησθενημένων ὄργανισμῶν προστασίαν τοῦ ἐργαζομένου λαοῦ παρὰ τῆς Πολιτείας, τόσον ὡς πρὸς τὸ ζήτημα τῶν ἐργασίμων ὄρων, ὅσον και τῶν συνθηκῶν, ὑφ' ἃς ἐργάζονται· εἰσαγωγὴν διδασκαλίας ἐπὶ τῆς φυματιώσεως εις τὰ σχολεῖα, ὡς συμβαίνει ἐν Γερμανίᾳ π.χ. ἐν Δρέσδη, Ἄνοβεργκ και εἰδικῶς ἐν Στεττινῷ, ἐνθα ἀπὸ τριετίας ἐπεβλήθη εις τὰς τρεῖς ἀνωτέρας τάξεις ὅλων τῶν σχολῶν ἀπαξ τοῦ ἔτους και ἐπὶ τετραήμερον να γίνεται διδασκαλία ἐπὶ τῆς φυματιώσεως. Ταῦτα πάντα ἀπέδωκαν θαύμασια ἀποτελέσματα.

Τὸ σπουδαιότερον ὅμως πάντων πρὸς καταπολέμησιν τῆς φυματιώσεως είναι ή ἰδρυσιν λαϊκῶν σανατορίων και λοιπῶν ὀρεινῶν θεραπευτηρίων. Ἐν Γερμανίᾳ μέχρι τοῦδε λειτουργοῦν περι τὰ 170 θεραπευτήρια διά τοὺς ἐνήλικας και 257 διά μ.ρ.οὺς, πλὴν δὲ τούτων λειτουργοῦν περι τὰ 140 εἰδικὰ θεραπευτήρια διά φυματικούς και περι τὰ 18 σχολεῖα ἐντός τῶν διασπῶν, ὧν σκοπὸς είναι ή διά τῆς παραμονῆς· ἐν τῷ καθαρῷ ἀέρι και τῷ ὑπαίθρῳ τόνωσις και ἐξυγίανσις τῶν κληρονομικῶς ἐπιβεβαρυνμένων και μὴ προσβεβλημένων, ἐν γένει δὲ παροσιαζόντων ἐξησθενημένων ὄργανισμῶν παιδίων. Τοιαῦτα φροντίδες, τόσον παρὰ τοῦ λαοῦ, ὅσον και τῶν Κυβερνήσεων, εις πάντα τὰ Κράτη ἐλήφθησαν ἀπὸ παλαιωτάτων χρόνων και ἰδίᾳ ἀπὸ τῆς παρὰ τοῦ Κῶχ ἀνακαλύψεως τοῦ μικροβίου τῆς φυματιώσεως και ἐντεῦθεν.

Ἐπὶ πλέον κατὰ τὰ τελευταῖα ἔτη βλέπομεν εἰδικὴν μέριμναν και διά τὸ ζήτημα τῆς καταδόσεως παντὸς θανάτου ἐκ φυματιώσεως, ὡς ἐπίσης και παντὸς κρουσματος ἀνοικτῆς φυματιώσεως τῶν πνευμόνων και τοῦ λάρυγγος. Εἰς ἅπαντα τὰ Εὐρωπαϊκὰ Κράτη και ἐν Ἀμερικῇ ἐψηφίσθησαν εἰδικοί Νόμοι περι καταδόσεως παντὸς θανάτου ἐκ φυματιώσεως, ὡς και παντὸς κρουσματος ἐν ἐνεργείᾳ φυματιώσεως τῶν πνευμόνων και τοῦ λάρυγγος πρὸς αὐστηρὰν ἀπολυμαντικὴν ἐπέμβασιν, ἀπομάκρυνσιν τῶν ἀσθενούντων εις φυματικὰ σανατόρια ή ἄλλα τοιαῦτα ἰδρύματα, φροντίδα διά τὰ ὑποπτα μέλη τῆς οἰκογενείας και τὰ τοιοῦτου εἶδους προφυλακτικὰ και προ-

στατευτικά μέσα πρὸς καταπολέμησιν τῆς βροτολογιῶν ταύτης νόσου.

Παρ' ἡμῖν ἀπὸ τινῶν ἐτῶν τὸν ἀγῶνα κατὰ τῆς φυματιώσεως ἀνέλαβεν ἐνεργῶς τὸ Κράτος διὰ ψηφίσσεως Νόμων καὶ λοιπῶν θεσμῶν προβλεπόντων τὴν ἰδρυσιν Ἀντιφυματικῶν Ἰατρείων, Νοσοκομείων φυματιῶντων, ἀναρρωτηρίων διὰ παιδῶν καὶ ἐφήβων, Σανατορίων κ.λ.π. καθορίσαν τὸ ἔργον καὶ τὴν λειτουργίαν ἐνὸς ἐκάστου τούτων.

Δυστυχῶς ὅμως ἡ ἐμπόλεμος κατάστασις παρεμπόδισε τὴν λεπτομερῆ λειτουργίαν τῶν διὰ τῶν Νόμων τούτων προβλεπομένων ἰδρυμάτων. Ἦδη κατὰ τὴν μεταπολεμικὴν περιόδον ἡ λειτουργία τούτων κατέστη πλέον ἢ ἀναγκαία, δὲν ἴσται δὲ τοῦ Κράτους μόνον φροντίς, ἀλλὰ καὶ παντὸς πολίτου, πρὸς καταπολέμησιν τοῦ τόσο ἀπειλητικῶς ὑψωθέντος κινδύνου ἐκ τῆς φυματιώσεως.

Ἄς ἔχωμεν δι' ἐλπίδος, ὅτι αἱ μέχρι τοῦδε τεθεῖσαι βάσεις ὑπὸ τοῦ Κράτους διὰ τῶν ἤδη ὀλίγων τοιούτων λειτουργούντων Ἰδρυμάτων, λίαν συντόμως θὰ γίνωνται ἡ ἀπαρχὴ ἰδρύσεως, ἀναλόγου ἀριθμοῦ Σανατορίων, ὄρειων θεραπευτηρίων καὶ ἀναρρωτηρίων, Σανατορίων παιδῶν, ὑπαιθρίων ἐν δάσεσι σχολείων καὶ ἄλλων τοιούτων ἰδρυμάτων, ὡς ἐγένετο καὶ εἰς τὰ ἄλλα Εὐρωπαϊκὰ Κράτη, τῇ βοήθειᾳ, μάλιστα κατὰ τὰς σημερινὰς δυσμενεῖς οικονομικὰς συνθήκας τοῦ Κράτους, ἐπατριδῶν διὰ δωρεῶν καὶ τῶν τοιούτων προσφορῶν, ἀλλὰ καὶ παρὰ παντὸς πολίτου, συνεισφέροντος τὸν ὀβολόν του, κατατιθέμενον εἰς ἰδρυθῆσόμενον ἰδιαιτέρον Ταμεῖον, σκοπὸν ἔχον καὶ μόνον τὴν ἰδρυσιν καὶ συντήρησιν τοιούτων ἀντιφυματικῶν ἰδρυμάτων, εἴτε κατὰ κοινότητος εἴτε κατὰ μεγαλυτέρας περιφερείας, ψηφισθέντων ἐδικῶν τοιούτων Νόμων προβλεπόντων ἐν πάσῃ λεπτομερείᾳ τὸν ὄργανισμόν, τὴν ἰδρυσιν καὶ τὴν λειτουργίαν τῶν τοιούτων ἰδρυμάτων. Εἰς τί θὰ ἐπεβρῦντο ὁ βιομήχανος, ὁ ἔμπορος, ὁ σταφιδοπαραγωγός, ὁ ἐλαιοπαραγωγός, ὁ ἀτλοῦς ἐργατὴς, φορολογούμενος μὲ ἐλάχιστον τοιοῦτον φόρον; Μικρότερον κατὰ ποσοστὸν πάσης ἄλλης φορολογίας; Τίς ἤθελε δυσανασχετήσῃ, ἐὰν ἦτο π.χ. ὑποχρεωμένος νὰ ἐπικολληθῇ ἔνοσημον πεντάλεπτον εἰς τὴν ἡμερησίαν ἀλληλογραφίαν του, ἀναλογιζόμενος ὅτι σεβαστὸν πρῶτον, εἰς ὅλον τὸ Κράτος, θὰ συνέλεγτο δι' ἓνα τοιοῦτον σκοπόν;

Καὶ πόσα ἄλλα τοιαῦτα μέσα θὰ ἠδύναντο νὰ ἐξευρεθοῦν πρὸς ἰδρυσιν τῶν ἀντιφυματικῶν ἐν γένει τοιούτων ἰδρυμάτων, κατὰ τὴν σημερινὴν μάλιστα μεταπολεμικὴν ἐποχὴν, καθ' ἣν ἐνεκλείσθημεν τόσο στενῶς εἰς τὸ φοβερὸν δίκτυον τῆς φυματιώσεως!

Οὕτως ἐργαζόμενοι Κράτος καὶ Λαός, θὰ δυναθώμεν νὰ ἴδωμεν τὰ καλὰ ἀποτελέσματα τῆς προόδου καὶ τῆς ἐργασίας, ἀπολαμβάνοντες τὴν χαρὰν καὶ τὴν εὐτυχίαν ἐν τῇ πλήρει ὑγείᾳ, τὴν ἡσυχίαν δὲ καὶ τὴν ἡρεμίαν συνείδησιν ἐν τῷ ὅτι, τοῦ συγγενοῦς ἡμῶν, τοῦ ἀδελφοῦ, τοῦ συμπολίτου, σχόντος τὴν ἄτυχίαν ν' ἀσθενήσῃ, δυνάμεθα τὸ μὲν μετὰ πλήρους πεποιθήσεως εἰς τὴν θεραπείαν του ν' ἀτενίσωμεν, τὸ δὲ τὴν ἀσφαλῆ προφύλαξιν τῶν ὑπολοίπων μελῶν ἐκ τῆς περαιτέρω μόλυνσεως ν' ἀναμένωμεν.

Καὶ νῦν ἂς ἐξετάσωμεν, τί ὀφείλει νὰ γνωρίζῃ ἕκαστος ἐν συνόψει διὰ τὴν φυματίαν. Εἶναι καὶ τοῦτο σημαντικὸς παράγων πρὸς καταπολέμησιν τῆς περὶ ἡς ὁ λόγος φοβερῆς νόσου.

Α' Ἡ φυματίσις εἶναι μεταδοτικὴ νόσος.

1) Ἡ φυματίσις προκαλεῖται ἀπὸ τὸ βακτηρίδιον τῆς φυματιώσεως, ὅπερ εἶναι ἰσὸν μικρὸν, ὥστε μόνον ὑπὸ τὸ μικροσκόπιον εἶνε ὄρατόν.

2) Ἡ μόλυνσις τῆς φυματιώσεως γίνεται διὰ τῶν ἀνθρώπων, σπανιώτερον δὲ διὰ τοῦ γάλακτος ἀγελάδων φυματικῶν. Ἡ φυματίσις δὲν κληρονομεῖται.

3) Τὰ μικροβία τῆς φυματιώσεως εὐρίσκονται:

α.) Εἰς τὸ πτύελα καὶ τὰ σταγονίδια τοῦ βήχοντος φθισικοῦ.

β.) Εἰς τὸ πῦον, τὸ προερχόμενον ἐκ φυματικῶν ἀδένων, ὀστών, ἀρθρώσεων καὶ ἄλλων ὀργάνων.

γ.) Εἰς τὰ οὖρα τῶν πασχόντων ἐκ φυματιώσεως τῶν νεφρῶν.

δ.) Εἰς τὰς ἀκαθαρσίας τῶν πασχόντων ἐκ φυματιώσεως τῶν ἐντέρων.

ε.) Εἰς τὸ γάλα τῶν φυματικῶν ἀγελάδων.

Διὰ νὰ καταστήσωμεν ἀκίνδυνον τὸ βακτηρίδιον τῆς φυματιώσεως εἶναι ἐπιβεβλημένον α.) ὁ φυματικὸς διαρκῶς νὰ ἔχη πτυελοδοχεῖον τσέπης, ἐνθα νὰ πτῆθῃ τὰ πτύελά του ἢ εἰς ἄλλο τοιοῦτον. Τὰ δοχεῖα ταῦτα δέον μετὰ μεγάλης προσοχῆς νὰ κενῶνται καὶ ἀπολυμαίνωνται καὶ κατόπιν μετὰ μεγάλης ἐπιμελείας αἱ χεῖρες νὰ καθαρίζονται.

β.) Πυρορροῦσαι πλιγαὶ οὐδόλως πρέπει νὰ ψαύονται. Δέον νὰ εἶναι πάντοτε ἐπιδεδεμένα. Οἱ ἐπίδεσμοι καὶ τὰ λοιπὰ ἐπιδησιμικὰ μέσα νὰ καίωνται ἢ βράζονται ἐπιμελῶς.

γ.) Τὰ οὖρα καὶ τὰ ἀφοδεύματα τῶν πασχόντων φυματίαν τῶν ἐντέρων, ἀφ' οὗ μετὰ προσοχῆς ἀπολυμαίνονται, ν' ἀπορρίπτονται εἰς βόθρους μὴ ἔχοντας σχέσιν οὐδόλως μετὰ τὴν ἐπιφάνειαν.

δ.) Τὸ γάλα πρέπει νὰ βράζῃται, ἰδίᾳ μάλιστα ὅταν προέρχεται ἐξ ἀγελάδος μὴ γνωστῆς ὑγείας.

4) Ἡ μόλυνσις ἀπὸ τὸν φυματικὸν γίνεται κυρίως, ὅταν βήχῃ κατὰ πρόσωπον πρὸς ἓνα ὑγιᾶ ἢ ὁμιλῇ πρὸς αὐτόν· τὰ σταγονίδια πλήρη μικροβίων ἐκτινάσσονται κατὰ τὴν βήχα ὁμιλίαν κλπ. εἰς ἀπόστασιν ἐνὸς καὶ πλέον μέτρον.

Διὰ τοῦτο ὀφείλομεν ν' ἀκολουθῶμεν τὰ ἐπόμενα.

Ο βήχον φυματικὸς νὰ κρατῆται εἰς ἀπόστασιν ἐνὸς μέτρον, ἡ κεφαλὴ νὰ κρατῆται εἰς τὴν ἀντίθετον πλευράν, κατὰ τὴν βήχα νὰ τίθεται εἰς τὸ στόμα ἡ ἀριστερὰ χεὶρ καὶ ἰδίως ἡ ράχις τῆς ἢ μανδύλιον, κατὰ τὴν ὁμιλίαν νὰ εὐρίσκειται εἰς ἀπόστασιν ἐνὸς μέτρον καὶ κατὰ τὸν παρμόν πρὸ τοῦ στόματος νὰ κρατῆται μανδύλιον.

5) Ἡ μόλυνσις ἀπὸ ἓνα φυματικὸν δύναται νὰ γείνη, ὅταν τις ψαύῃ ἀντικείμενα τὰ ὁποῖα προηγουμένως μετεχειρίσθη ἢ ἔψαυσε φυματικῶς, ὡς π.χ. τὰ διάφορα ἀντικείμενα τοῦ φαγητοῦ, μαχαίρια, περόνια, κουτάλια, πετσέτας, ὀδοντοβούρτσας, μανδύλια, γάντια κ.λ.π.

Διὰ τοῦτο ἕκαστος φυματικὸς δέον νὰ ἔχη ἰδιαιτέρα καὶ ἀπολύτου χρήσεως τοιαῦτα ἀντικείμενα, τὰ ὁποῖα οὐδόλως δέον νὰ χρησιμοποιῶνται παρ' ἡμῶν καὶ ἰδιαιτέρας παρὰ μικρῶν παιδῶν. Νὰ καθαρίζῃ πολλάκις τῆς ἡμέρας τὰς χεῖράς του διὰ πλύσεως, ὡς ἐπίσης καὶ τοὺς ὄνυχας τῶν δακτύλων του ἐπιμελῶς. Εἰς τὴν οἰκίαν τοῦ φυματικοῦ δέον νὰ καθαρίζεται τὸ δάπεδον καθ' ἕκαστην δι' ὑγροῦ καθαρίσματος, ὡς ἐπίσης καὶ πάντα τ' ἀντικείμενα τ' ἀνήκοντα εἰς τὸν φυματικόν, τὰ ἀκάθαρτα

ἔσωτερικὰ ἐνδύματα καὶ ἰδιαιτέρας τὰ μανδύλια, πρέπει ἀμέσως μετὰ τὴν χρῆσιν νὰ τοποθεῖωνται εἰς δοχεῖον μετὰ διαλύσεως Lysol ἢ ἐντὸς ἐδικοῦ σάκκου, ὅστις ὡς ἔχει νὰ βράζεται καὶ κατόπιν νὰ διανοίγεται πρὸς καταμέτρησιν καὶ περαιτέρω πλύσιν.

6) Ἡ μόλυνσις ἀπὸ ἓνα φυματικὸν γίνεται, ὅταν τις εὐρίσκειται μετὰ τούτον εἰς στενὴν σχέσιν καὶ ἐπαφήν, ἐὰν φιλῇ τούτον, ἐὰν κοιμᾶται εἰς τὴν αὐτὴν κλίνην ἢ εἰς τὰ αὐτὰ σινδόνια καὶ κλινωσκεπάσματα, τὰ ὁποῖα προηγουμένως μετεχειρίσθη ὁ φυματικὸς, καὶ ἰδίᾳ ὅταν μικρὰ παιδία παραμένουν εἰς οἰκίας φυματικῶν.

Διὰ τοῦτο ὁ φυματικὸς οὐδέποτε πρέπει νὰ φιλῇ ὑγιᾶ, νὰ κοιμᾶται δὲ μόνος του εἰς ἰδιαιτέραν κλίνην. Ἐὰν εἶναι δυνατόν, νὰ κοιμᾶται εἰς ἰδιαιτέρον δωμάτιον. Ἐν ἐναντίᾳ περιπτώσει, νὰ κοιμῶνται ἠλικιωμένοι, οὐδέποτε δὲ μικρὰ παιδία, αἱ δὲ κλίναι νὰ εὐρίσκωνται εἰς ἀπόστασιν δύο μέτρων ἀπ' ἀλλήλων.

7) Μόλυνσις ἐπίσης δύναται νὰ προέλθῃ, ἐὰν ἀναπνέη τις κονιορτόν, εἰς ὃν ὑπῆρχον πτύελα φυματικοῦ ἢ κατόπιν βήχος ἢ ὁμιλίας. Διὰ τοῦτο ὁ φυματικὸς αὐστηρῶς ἀπαγορεύεται νὰ πτῆθῇ εἰς τὸ ἔδαφος. Πρέπει εἰς τὴν κατοικίαν, εἰς ἣν ὁ φυματικὸς διαμένει, νὰ πλύνεται τὸ ἔδαφος διὰ βεβρεγμένου ὑφάσματος καὶ εἰ δυνατόν δι' ἀντισηπτικοῦ τινος διαλύματος καθ' ἕκαστην ἡμέραν. Ὅλα δὲ τὰ ἀντικείμενα, ἅτινα δύναται νὰ συλλέξουν κονιορτόν καὶ εἶναι ἄχρηστα εἰς τὸν φυματικόν, ν' ἀπομακρύνωνται (παραπετάσματα, κουρτίαι κλπ.).

8) Τὸ φῶς καὶ ἰδιαιτέρας τὸ ἥλιακόν φρονεῖ τὸ βακτηρίδιον τῆς φυματιώσεως. Διὰ τοῦτο ὀφείλομεν ν' ἀναζητῶμεν κατοικίαν εὐήλιον ἢ ἐν ἀνάγκῃ λίαν φωτεινήν. Ἡ κλίνη τοῦ ἀσθενοῦς πρέπει νὰ εὐρίσκειται, εἰ δυνατόν, εἰς φωτεινὴν θέσιν καὶ ὄχι πολὺ πλησίον τοῦ τοίχου (ἴσται ἢ δυνατός ὁ περὶ αὐτῆς καθαρισμός). Αἱ κλίναι καὶ τὰ σκεπάσματα, καθὼς καὶ τὰ ἐνδύματα τοῦ φυματικοῦ, δέον συχνὰ νὰ ἐκτίθενται εἰς τὸν ἥλιον. Ἐπίσης καὶ ὁ ἴδιος ἄρρωστος δέον νὰ παραμένῃ ὅσον τὸ δυνατόν περισσότερον εἰς τὸν ἥλιον ἢ, ἂν δὲν ὑποφέρῃ τούτον, εἰς τὸ φωτεινότερον μέρος τῆς οἰκίας.

9) Διαρκεῖς πληροφορίαι περὶ ἀπολυμάνσεως τῶν πτυέλων, λειχαιμάτων, ἐνδυμάτων κλπ. καὶ παντὸς ἄλλου, ὅπερ διὰ τὸν φυματικὸν καὶ τὴν οἰκογένειάν του εἶναι ἀναγκαῖον.

10) Ἐκεῖνοι οἱ φυματικοί, οἵτινες τὰς ἀνωτέρω προφυλάξεις καὶ ὁδηγίας μετὰ προσοχῆς καὶ ἐπιμελείας παρακολουθοῦν, δὲν εἶναι ἐπικίνδυνοι εἰς τοὺς ἄλλους ὑγιεῖς ἀνθρώπους καὶ δὲν ὑπάρχει ἐπομένως φόβος τις ἐξ αὐτῶν καὶ οὕτω δὲν ἀποφεύγονται παρὰ τῶν ἄλλων, προξενούντες τὴν ζωὴν των περισσότερον βαρεῖαν καὶ ἀφόρητον. Προκαλοῦσι παρὰ τῶν ὑγιῶν μεγαλύτερον πᾶν καὶ ἐν τέλει συμπάθειν διὰ τὴν νόσον των.

Ἐκεῖνοι πάλιν οἱ φυματικοί, οἱ ὁποῖοι δὲν ἀκολουθοῦν τὰ προφυλακτικὰ αὐτὰ μέτρα καὶ τὰς ὁδηγίας καὶ ἰδιαιτέρας εἶναι ἀπρόσεκτοι κατὰ τὴν βῆχάν των, ἀποπτύοντες τὰ πτύελά των ἀπροσέκτως, εἶναι ὑπεύθυνοι διαπραίτοντες μέγα ἐγκλημα, διότι πάντοτε ὑγιεῖς ἀνθρώπους μόλυνουν καθιστώντες αὐτοὺς φυματικούς. Ὁ καθεὶς τοὺς τοιοῦτους ἀσθενεῖς θὰ τοὺς κακίσθῃ διὰ τοῦτο.

Β') Ἡ φυματίσις ὡς ἐπὶ τὸ πλεῖστον θεραπεύεται, ὅταν ἐγκαίρως καὶ ἐπακριβῶς ὑποβληθῇ εἰς θεραπείαν.

1) Ἐκ φυματιώσεως δύναται νὰ προσβληθοῦν ὅλα τὰ ὄργανα τοῦ σώματος, πνεύμονες, ἀδένες, ὀστά, ἀρθρώσεις, νεφροί, λάρυγξ, ἐγκέφαλος, κοιλία, δερμα κλπ. Κυρίως ὅμως προσβάλλονται οἱ πνεύμονες.

2) Διὰ τὴν ἀποτελεσματικὴν θεραπείαν τῆς φυματιώσεως εἶναι ἀνάγκη ὁ πᾶς τις νὰ γνωρίζῃ τὰ πρῶτα συμπτώματα τῆς νόσου καὶ διὰ τὴν κόπωσιν, τοὺς νυκτερινοὺς ἰδρώτας, τὴν ἀπίστανσιν, τὴν βῆχα, τὴν ἀπόχρεμψιν, τοὺς πόρους εἰς τὸ στήθος, ἐνίοτε τὰς αἰμοπτυσεις, τὴν ἄνορεξιάν, τὴν σιαιρότητα πέριξ τῶν ὀφθαλμῶν καὶ ἐν γένει τὴν ἐξωτερικὴν ὄψιν τοῦ ἀσθενοῦς.

3) Εὐθὺς ὡς παρατηρήσῃ τὰ πρῶτα ὑπόπτα συμπτώματα τῆς φυματιώσεως, ὀφείλει νὰ ἐξετασθῇ παρὰ τοῦ Ἰατροῦ. Διότι, ὅταν εὐθὺς ἐξ ἀρχῆς ἡ νόσος ἐπακριβῶς ὑποβληθῇ εἰς θεραπείαν, ὡς ἐπὶ τὸ πλεῖστον ἐπακολουθεῖ ἡ ἴασις.

4) Ἡ θεραπεία τῆς φυματιώσεως, ὡς ἐπὶ τὸ πολὺ, εἶναι λίαν διαπνηρὴ (Σανατόρια κλπ.) Διὰ τοῦτο δέον, πλὴν τῶν ἤδη λεῖ συγούτων πατριωτικῶν ἰδρυμάτων κλπ., νὰ ἀνοιχθῶσιν ἰδιαιτέρα ταμεία διὰ τοὺς φυματικούς, ἵνα ὁ καθεὶς προσφέρῃ τὸν ὀβολόν του πρὸς προφύλαξιν καὶ θεραπείαν ἀπὸ τῆς φυματιώσεως.

Γ' Ἡ φυματίσις εἶναι ἀποφεικτικὴ νόσος.

1) Ὅστις δὲν μόλυνεται ἐκ φυματιώσεως, ἐκεῖνος καὶ δὲν νοσεῖ ἐκ ταύτης. Διὰ τοῦτο πρέπει ν' ἀποφεύγωμεν:

α.) Ἀδικαιολόγητον συγχρωτισμὸν μετὰ βήχοντα ἀνθρώπου.

β.) Παραμονὴν εἰς σκοτισμένα καὶ σκοτεινὰ μέρη.

γ.) Παραμονὴν εἰς μέρη, εἰς ἃ πολλοὶ ἀνθρώποι ὑπάρχουσι, ξενοδοχεῖα, ζαχαροπλαστεία, καφενεῖα κ.λ.π.

2) Διὰ νὰ μὴ μόλυνθῇ τις πρέπει νὰ κρατῇ καθαριότητα τοῦ σώματος, ἰδίᾳ τῶν χειρῶν, διότι τὰ βακτηρίδια εἰς τὰς ἀκαθαρσίας προσκολλῶνται.

3) Δι' ἴδιον ἐνδιαφέρον, ὡς ἐπίσης καὶ γενικὸν τοιοῦτον, νὰ προσέχη ὁ καθεὶς νὰ μὴ βήχῃ πρὸς τὸ πρόσωπον τοῦ ἄλλου, νὰ μὴ ὁμιλῇ πλησίον καὶ κατὰ πρόσωπον, νὰ μὴ πτῆθῃ εἰς τὸ ἔδαφος κλπ.

4) Ὅστις εἶναι εὐφροστος, δὲν νοσεῖ εὐκόλα ἐκ φυματιώσεως· ἐπίσης καὶ ἐκεῖνος ὅστις ἐπαθεῖ πότε ἐλαφρὰν μόλυνσιν. Διὰ τοῦτο δέον τὸν ἐλεύθερον χρόνον καὶ τὸ χεῖμα πρὸς ἐνδυνάμωσιν τοῦ σώματος νὰ καταναλίσκωμεν, ὅσον τὸ δυνατόν περισσότερον εἰς τὸ ὑπαίθριον, νὰ πᾶρονμεν καθαρὸν ἀέρα καὶ ἥλιον, νὰ περιπατῶμεν, νὰ ὑποβαλλώμεθα εἰς σπορτ, λουτρά, κολύμβημα, ἐξοικείωσιν τοῦ σώματος εἰς κακονχίας καὶ καλὴν τροφήν.

5) Οἶνοπνεύματα (οἶνοι, μύρα, σπύρα), κατάχρησις καπνοῦ καὶ ὄλαι αἱ καταχρήσεις ἐξασθενοῦν τὸ σῶμα καὶ ὁδηγοῦσιν εὐκόλως εἰς τὴν φυματίαν.

Δρ Γ. Α. ΓΕΩΡΓΑΚΟΠΟΥΛΟΣ

Ο "ΠΑΝΤΟΓΝΩΣΤΗΣ,"

Πωλεῖται

Εἰς ὅλα τὰ Βιβλιοπωλεῖα καὶ Περίπετρα

Τραυματιῶν

Ἐκαστον τεύχος ἀντὶ δραχ. 3

ΓΡΑΜΜΙΑ ΚΑΙ ΝΕΑ

ΑΙ ΛΑΪΚΑΙ ΣΥΝΑΥΛΙΑΙ

ΓΕΜΙΖΟΥΝ από κόσμον καθ' ἐκάστην Κυριακὴν πρῶταν αἱ εὐρύχωροι αἴθουσαι τοῦ «Ἀττικοῦ» καὶ τοῦ «Ἰντεάλ», κόσμον σκευδόντα ν' ἀπολαύσῃ ἐπὶ ὀλίγον τὴν μουσικὴν τῶν Λαϊκῶν Συναυλιῶν. Παρήγορος ἀληθῶς καὶ ἀξίεπαίσιος ἀπὸ πάσης ἀπόψεως ἡ τοιαύτη σπουδὴ, ἂν τὸ βαθύτερον ἐλαττήριόν της δὲν εἶναι ἡ ἀπλή ἐπίδειξις. Διατυπώνομεν τὸν ἐνδοιασμόν τοῦτον καὶ τὴν ἐπιφύλαξιν, διότι οὐχὶ ἄπαξ ἀντελήφθημεν ἐντὸς τῶν ὡς ἄνω αἰθουσῶν ἄλλους μὲν νὰ καπνίζουσιν ἀπαθέστατα, ἄλλους δὲ ἢ ἄλλας νὰ συζητοῦν μεγαλοφώνως περὶ διαφόρων πραγμάτων καὶ νὰ θορυβοῦν κατὰ τὸν ἐνοχλητικώτερον τρόπον κατὰ τὴν στιγμὴν ἐκτελέσεως μουσικοῦ τεμαχίου ἢ τραγουδιοῦ. Τί τὰ θέλετε; Ἴσως νὰ μὴ μᾶς λείπουν ἢ φιλοτεχνία καὶ ἢ φιλομουσία. Ἄσφαλώς ὁ μᾶς μᾶς λείπε ἀκόμη ἢ ἀπαιτούμεν μουσικὴ ἀνατροφή.

ΒΑΒΥΛΩΝΙΑ ΓΛΩΣΣΩΝ

ΤΙ εἶναι πάλιν αὐτὴ ἢ Βαβυλωνία, ἢ σύγχυσις γλωσσῶν, ποῦ γίνεται εἰς τὰς κεντρικώτερας ὁδοὺς τῶν Ἀθηνῶν; Ἕλληνες πρόσφυγες, γινωρίζοντες κάλλιστα τὴν ἑλληνικὴν γλῶσσαν, ἀρέσκονται νὰ προτιμοῦν τὴν τουρκικὴν εἰς τὰς ὁμιλίαις των καὶ τὰς συζητήσεις των. Τὸ πρᾶγμα θὰ ἐδικαιολογεῖτο, ἂν ἢ προτίμησις ἀπέβλεπεν εἰς ἰδιαίτηραν ὄλως συνεννόησιν. Ἀλλὰ δυστυχῶς δὲν πρόκειται ἢ περὶ κοινῶν ὁμιλιῶν. Ἄν τὸ τουρκιστὶ διαλέγεσθαι δὲν εἶναι μία ἀόριστος ἐκδήλωσις νοσταλγίας, εἶναι πάντως μία κακὴ ἔξις τῶν παρ' ἡμῖν προσφύγων, τὴν ὅσῃ οὗτοι εὐρισκόμενοι ἤδη ὑπὸ τὸν ἑλληνικὸν οὐρανόν, ὀφείλουσαν ν' ἀποτινάξουσιν τὸ ταχύτερον, καὶ δὴ ὅταν εἶναι περιβεβλημένοι τὴν στολὴν τοῦ Ἑλληνικοῦ στρατιώτου.

Ο ΠΕΡΙΦΗΜΟΣ Ι30ς

ΖΗΤΗΜΑ ἀνατολικῶν κινδυνεύει νὰ καταστήσῃ τὸ ζήτημα τοῦ Ι30ου μισθοῦ τῶν Δημοσίων ὑπαλλήλων. Ἐτρεξαν οὗτοι, ἠγωνίσθησαν, παρεκάλεσαν, ὑπέδειξαν τρόπους ἐξοικονομήσεως τῆς ἀπαιτηθεσομένης δαπάνης καὶ τέλος ἀπέμειναν μὲ τὴν ἐντύπωσιν, ὅτι τὸ Κράτος ἄστοργεῖ πρὸς τὴν κινήσειον αὐτοῦ δύναμιν, ἣν ἀποτελοῦν οἱ ὑπάλληλοι αὐτοῦ. Καὶ ὁμοίως ἢ Πολιτεία ὀφείλει ὑπὲρ αὐτῶν νὰ κινήσῃ πάντα λίθον, καταφεύγουσα ἔστω καὶ εἰς μικρὸν δάνειον παρὰ τῆς Ἐθνικῆς Τραπεζῆς, ἢ ὅποια ὀφείλει τὴν σημερινὴν της δόξαν εἰς τὰ ἀπειρα προνόμια ποῦ ἔλαβεν ἀπὸ τὸ Κράτος (περὶ αὐτῶν προσεχῶς). Οἱ ὑπάλληλοι τότε συναισθανόμενοι τὴν περὶ αὐτῶν μέριμναν καὶ τὴν στέργην τῆς Πολιτείας, θὰ εἶχον τὴν ὁρεξίν δι' ἐντατικῆς ὑπηρεσίας των ν' ἀποδώσουν πολλαπλάσια τὰ ὑπὲρ αὐτῶν δαπανώμενα. Κατ' ἀκολουθίαν ἢ ἐπὶ πλέον καθυστέρησις τοῦ περιλαλήτου Ι30ου μισθοῦ, (πλήρους ἐννοοῦμεν τούτου καὶ οὐχὶ τοῦ ὀργανικοῦ μόνου), αὐτὸ τὸ Κράτος μᾶλλον ζημιοῖ ἢ τοὺς Δημοσίους ὑπαλλήλους, ὧν ψυχραίνει τὸν ζῆλον

καὶ ἐξατμίζει τὸν ἐνθουσιασμόν πρὸς τὴν ἐργασίαν.

ΠΟΛΛΑΣ ΠΡΟΣΠΑΘΕΙΑΣ

Οἱ πολυπληθεῖς ἀναγνώσται τοῦ «Παντογνώστου» θ' ἀντελήφθησαν ἤδη ἀπὸ τῆς ἐνάρξεως τοῦ Γ'. ἐκδοτικοῦ ἔτους τὰς σημαντικὰς βελτιώσεις καὶ προόδους καὶ καινοτομίας, ἃς ἐπαρουσίασεν ἢ ἐπιθεώρησις μας προβάσα εἰς ὀγκώδεις δαπάνας καὶ θυσίας, οἷας δὲν κατέδραθεν ἄλλο μέχρι τοῦδε ἑλληνικὸν περιοδικὸν ὄργανον.

Ὁ «Παντογνώστης» συγκεντρώσας εἰδικῶς καὶ ἀποκλειστικῶς σχεδὸν τὴν συνεργασίαν τῶν διαπρεπεστέρων διανοουμένων τῶν Ἀθηνῶν καὶ τῶν Παρισίων, ἀλλὰ καὶ ἄλλων εὐρωπαϊκῶν κέντρων, φιλοτιμεῖται, τῇ ἐκθύμῃ ὑποστηρίξει τοῦ ἀναγνωστικοῦ αὐτοῦ κοινοῦ, πολὺ ταχέως νὰ ἐπιχθῆ εἰς τὴν ἀπαράμιλλον περιωπὴν τὸν ὠνευροπόλησεν ὁ ἰδρυτὴς του.

ΕΘΝΙΚΗ ΤΡΑΠΕΖΑ ΤΗΣ ΕΛΛΑΔΟΣ

Γνωστοποιεῖ ὅτι :

τὸ ὑπάρχον προσωπικὸν τοῦ Κέντρου καὶ τῶν Ὑποκαταστημάτων της, εἰς ὅλας ἐν γένει τὰς διαβαθμίσεις τῆς ὑπαλληλικῆς ἱεραρχίας, εἶναι πλεονάζον σήμερον διὰ τὰς ἀνάγκας αὐτῆς ἕνεκα τῆς ἐκ τοῦ στρατοῦ ἐπανόδου τῶν ἀποστρατευθέντων ὑπαλλήλων.

Ὅταν παραστῇ ἀνάγκη προσλήψεως νέου προσωπικοῦ ἢ Τράπεζα θέλει προδῆ εἰς ταύτην μόνον διὰ διαγωνισμόν ἐνεργηθησομένου μεταξὺ τῶν ἐπιθυμούντων νὰ εἰσέλθωσιν εἰς τὴν ὑπηρεσίαν αὐτῆς καὶ ἐχόντων τὰ ὑπὸ τοῦ Ὄργανισμοῦ ἀπαιτούμενα προσόντα.

(Ἐκ τοῦ Τμήματος Προσωπικοῦ)

ΕΚΔΟΤΙΚΟΝ ΤΜΗΜΑ

«ΠΑΝΤΟΓΝΩΣΤΟΥ»

Α.) ΕΠΙΣΤΗΜΟΝΙΚΑΙ ΕΚΔΟΣΕΙΣ

1) *Τὰ Ἐξωτερικὰ Συνελλάγματα καὶ αἱ ἐπ' αὐτῶν πράξεις* ὑπὸ Ἐμμ. Μ. Χανδράκη, Τμηματάρχου Δημοσίου Χρέους Ὑπουργείου Οἰκονομικῶν. δρ. 50.

2) *Περὶ Φαρμακευτικῶν Ἐνδείξεων* ὑπὸ Ἀποστ. Παπαδοπούλου, τ. ὑφηγητοῦ τῆς Φαρμακολογίας ἐν τῷ Ἐθνικῷ Πανεπιστημίῳ. δρ. 5.

Β.) ΛΟΓΟΤΕΧΝΙΚΑΙ ΕΚΔΟΣΕΙΣ

1) *Ἡ Καρδιά μὲ τὰ Φίδια* ὑπὸ Ἀθαν. Γ. Κυριαζῆ. δρ. 15.

Λίαν Προσεχῶς

3) *Νομικὴ Ἐγκυκλοπαιδεία* ὑπὸ Ἀδόλφου Merkle κατὰ μετάφρασιν διαπρεποῦς Ἑλληνος νομομαθοῦς.

4) *Ὁ Ἀντίνοος* ὑπὸ Β. Ε. Βεκαρέλλη, μυθιστόρημα τῆς ἐποχῆς τοῦ Ἀυτοκράτορος Ἀδριανοῦ.

ΣΗΜ. Ἀπαντα τ' ἀνωτέρω ἀποστέλλονται κατὰ τῷ ἐμβάζοντι τὴν ἀξίαν των ἐλεύθερα ταχυδρομικῶν τελῶν.

ΛΟΓΟΤΕΧΝΙΚΑ — ΤΕΧΝΟΚΡΙΤΙΚΑ

ΕΛΛΗΝΙΚΑ ΔΙΗΓΗΜΑΤΑ

ΤΟ ΑΓΡΙΜΙ

... Καὶ δός του λόγια ὁ κόσμος! Καὶ δός του φωνῆς ἢ γρη῏ ἢ γκρινιάρῃ! Καὶ δός του φωνῆς ἢ μικρῇ ἢ παιγνιδιάρῃ! Καὶ δίκῃ;

Εἶναι πολὺ δύσκολο τοῦ δικαστῆ τὸ ἐπάγγελμα. Καθένας κρίνει τοὺς ὁμοίους του χωρὶς νὰ τοὺς καταλαβαῖν καὶ τοὺς κρίνει δίκῃ καὶ τοὺς κρίνει ἄδικο, καὶ οἱ πολλοὶ τὸν χειροκροτοῦνε καὶ δικαστῆ τότε λένε. Κι' ὁ δικαστῆς εἶναι ἀπὸ τὸν κόσμο, καὶ ὁ κόσμος τὸν κόσμο δὲν ξέρε καὶ ὁ δικαστῆς τὸν κόσμο δικάζει. Κι' ὅλοιπαντοῦ καὶ πάντα δίκῃ ἔχουν, γιὰτὶ δίκῃ νομίζουν πὼς ἔχουν. Κι' ὁ δικαστῆς πὸν τὸν κόσμο δικάζει κρίνει πότε δίκῃ καὶ πότε ἄδικο. Καὶ δός του λόγια ὁ κόσμος, ποῦ βλέπει πράγματα καὶ δὲν τὰ καταλαβαίνει. Καὶ δός του φωνῆς ἢ γρη῏ ἢ γκρινιάρῃ ποῦ ἀκούει καὶ δὲν τῆς ἀρέσουν! Καὶ δός του φωνῆς ἢ μικρῇ ἢ παιγνιδιάρῃ, ποῦ βρίσκει πὼς ὅσα λένε γι' αὐτὴν εἶναι ἄδικα! Καὶ δός του φωνῆς! Καὶ δός του κλάμματα! Καὶ δός του φωνῆς! Καὶ δός του τραχάματα.

*

*

Κανένας δὲν μπορεῖ νὰ ἡμερώσῃ τ' ἀγρίμι τῇ χαριτωμένη μικροῦλαμὲ τὰδῶδεκα χρονιάκια της—ποῦ θέλει νὰ τρέξῃ, νὰ παίξῃ, νὰ πηδᾷ, νὰ χορεύῃ. Κανένας δὲν μπορεῖ τῇ φόρῃ νὰ τῆς κόψῃ. Κι' ὁ Τάκης ποῦ εἶναι τρελλὰ ἐρωτευμένος μαζί της, καὶ ἐκεῖνος τὴν πλησιάζει μονάχα γιὰ νὰ τῆς κἀνῃ συντροφιά στὰ παιγνίδια της. Τίποτε περισσότερο. Διὰ τὸ αἰσθημά του οὔτε λέξι! Κι' ὁμοίως ὁ κόσμος ποῦ ὅλα τὰ ξέρε, ὅλο γι' αὐτοὺς ἔχει νὰ κἀμῃ. Τοὺς εἶδαν νὰ παίζουσιν κνηνητὸ στὸ μεγάλο δρόμο ποῦ τελειώνει στὴ θάλασσα. Κι' ἔπειτα τοὺς εἶδαν ἐσπλωμένους στὴν ἀμμουδιά, τὸν ἕναν κοντὸ στὸν ἄλλον, νὰ ξεκουράζονται παίζοντας μὲ τὰ χαλίκια. Ἀργότερα οἱ διαβάτες βρῆκαν τὸν Τάκην στὸ δρόμο, βουτηγμένο στὰ αἷματα ποῦ ἔτρεχαν ἀπ' τὸ κεφάλι του, καὶ τῇ Λίτσα—εἶσαι λεγόντανε τὸ κορίτσι—δίπλα του ποῦ προσπαθοῦσε νὰ τοῦ σταματήσῃ τὰ αἷματα καὶ νὰ τοῦ δέσῃ τὴν πληγὴ μ' ἕνα κομμάτι ἀπ' τὸ λευκὸ της μεσοφόρι. Κι' ὁ κόσμος ζήτησε νὰ μάθῃ τί ἔτρεξε, μὰ ἡ Λίτσα οὐδὲν κανέναν δὲν ἔλεγε τίποτε, ἀλλὰ τοὺς ἔδιωχε. Κι' ὅταν ὁ κόσμος ἔφευγε καὶ ἔμεναν μόνοι, ρωτοῦσε τὸν καλὸ της φίλο ἂν πονοῦσε, καὶ ἔπαιρνε ἀπὸ κείνον τὴν ἀπάντησιν πὼς δὲν τοῦ πονοῦσε τὸ σπασμένο του κεφάλι, ἀλλ' ἢ πληγωμένη του καρδιά. Μὰ ἡ Λίτσα δὲν καταλάβαινε τὰ λόγια τοῦ Τάκη, ὅπως δὲν καταλάβαινε τὰ λόγια τοῦ κόσμου ποῦ δὲν τὰ πρόσεχε. Κ' εἶσαι ὁ Τάκης περιμένε ν' ἀγαπηθῇ ἀπ' τὴν καλὴν του τῇ Λίτσα ποῦ ἀντὶ γιὰ πρῶτο φίλ,

τοῦσπασε τὸ κεφάλι.

Ἄφηνε ν' ἀγαπηθῇ, καὶ ἦταν γι' αὐτὸ βέβαιος, καὶ δὲν βιαζότανε, οὔτε ποῦ ἀπελιζότανε, βλέποντας πὼς ὁ καιρὸς περνοῦσε χωρὶς νὰ κατορθώνημιποτε. Εἶχε πεποιθῆσιν στὴν ἰκανότητάτου, καὶ βασιζότανε πολὺ στὴν ὁμορφιάτου. Γιατὶ—κι' αὐτὸ πρέπει νὰ σημειωθῇ—ἦταν ἀπὸ τὰ πιὸ ὁμορφα παλληκάρια τῶν χωριοῦ, καὶ ἦταν καὶ ἀπὸ καλὴ οἰκογένεια. Ὁ πατέρας του ἦταν μέγας νοικοκύρης, ἕνας ἀπ' τοὺς πιὸ μεγάλους τοῦ χωριοῦ, καὶ ἡ μάνα του κόρη γαιοῦ. Κι' εἶχαν παρθεῖ ἀπὸ ἐρωτα, καὶ σ' αὐτὸ φαινότανε πὼς θὰ τοὺς ἔμοιαζε καὶ ὁ γυῖός του, ποῦ, ἀπὸ τὰ δεκαπέντε του χρόνια, ἄρχισε νὰ κνηγᾷ τὰ ὁμορφα κορίτσια. Μιὰ γλυκεῖα παιγνιδιάρῃ ξανθούλα ἦταν ἡ πρώτη του φιλενάδα, τοῦ εἶχε τραβήξει ὁμοίως τὴν προσοχὴ καὶ μιὰ μελαχροινὴ χαριτωμένη καὶ μικροῦλα. Σὲ λίγο ἔπιασε καὶ μ' αὐτὴν σχέσεις. Τὰ μαῦρα καὶ μεγάλα μάτια μιᾶς κόρης τοῦ βουνοῦ τὸν εἶχαν μάγειρε, καὶ οἱ ἄλλοι τρόποι μιᾶς γειτονοπούλας του τὸν εἶχαν σκληρώσει. Γι' αὐτὴν τίς δυὸ κουράστηκε περισσότερο, μὰ πέτυχε. Κι' ὅλες αὐτὲς καὶ πολλὲς ἄλλες μικρὲς καὶ ὁμορφες ἀγάπησαν τὸν Τάκην, καὶ ἀγαπηθῆκανε ἀπ' αὐτόν, καὶ μονάχα τ' ἀγρίμι δὲν τὸν ἄφιος ποτὲ τὰ μιλῆσῃ γιὰ ἐρωτα. Τὸν ἤλεε σύντροφο στὰ παιγνίδια μονάχα, καὶ γελοῦσε σὰν τὸν ἔβλεπε μὲ δεμένο κεφάλι, καὶ τὸν πείραζε λέγοντάς του νὰ ξαναπαίξουν πετροπόλεμο. Κι' ὁ Τάκης πονοῦσε βλέποντας τὴν ἀπονία της, καὶ ἡ Λίτσα εἶχε καὶ τοῦ φώναζε νὰ τὴν πιάσῃ. Κι' ἦταν λύτση νὰ βλέπῃ κανεὶς πὼς ἐκεῖνο τὸ χαριτωμένο πλάσμα, ποῦ λὲς καὶ ἦταν φκιασμένο γιὰ τὸν ἐρωτα, δὲν καταλάβαινε τὸ ἀγνὸ αἰσθημα τοῦ φίλου της. Κι' ἦταν λύτση νὰ σκέφτεται κανεὶς πὼς ὁ Τάκης θὰ πάθαινε ἀπὸ μαρτυροῦ, βλέποντας τὴν ἀπονία τῆς καλῆς του. Κι' ἦταν γλέντι ν' ἀκούῃ κανεὶς τὰ λόγια τοῦ κόσμου, καὶ τίς φωνῆς τῆς γαργίας τῆς Λίτσας—τῆς γρη῏ τῆς γκρινιάρῃς—καὶ τὰ κλάμματα τῆς Λίτσας, καὶ τὰ κλάμματα τοῦ Τάκη, καὶ τὰ κλάμματα ποῦ κανεὶς ἢ φιλενάδα του, ποῦ βλέπανε πὼς ὁ καλὸς της λίγο—λίγο τίς λημονοῦσε χωρὶς λόγο. Γιατὶ ἂν ἤξαισαν τὴν αἰτία, θὰ τοῦβγαζαν ἀσφαλῶς τὰ μάτια γιὰ ἐκδίκηση, καὶ ἄς ἦτανε μικρὰ κοριτσάκια, καὶ τότε τὸ κακὸ δὲ θὰ διορθωνότανε. Ἐνῶ τώρα βλέπει τῇ Λίτσα του, ἔστω καὶ ἂν δὲν ἀγαπιέται ἀπ' αὐτὴν. Τῇ βλέπει, παίζει μαζί της, χορεύουσιν μαζί, τρέχουσιν μαζί, κλαῖνε ἀκόμη μαζί πολλὰς φορὲς, καὶ μονάχα ποῦ ὁ ἕνας τὸν ἄλλον νὰ καταλάβῃ δὲν μπορεῖ, ἂν καὶ ἔχει περάσει τόσος καιρὸς ἀπ' τὴν ἐποχὴ ποῦ πρωτογνωριστήκανε. Καμμιά ποτὲ δὲν ἄργησε τόσο νὰ πέσῃ στὰ δίχτυα τοῦ Τάκη. Ἦταν ἡ πρώτη, καὶ ἄς μὴν ἦτανε ἢ πιὸ ὁμορφη. Ἦταν ἢ πιὸ μικρῇ, καὶ ἢ πιὸ ἀθῶα ἴσως ἀκόμη, ὅταν τὴν πρωτογνώρισε. Μὰ σήμερον εἶχε τέτοια ηλικία ποῦ θάπρεπε νὰ τὸν καταλάβαινε. Καὶ ὁμοίως! Ἡ Λίτσα ἦταν πάντα

τό μικρό και άθρο πλασματάκι, πού έδω και πέντε χρόνια έοπασε τό κεφάλι του φίλου της, και δέ μπορούσε νά ξεγήση γιατί ο Τάκης, έδω και κάμποσον καιρό, ήτανε μελαγχολικός. Πολλές φορές τόν ρωτούσε τί είχε, μά κείνος πάντα απόφευγε νά της απαντήσει, γιατί κάποτε πού κάτι άρχισε νά της πη, έκαμε τρεϊ. μέρες νά τήν δη, κι' αυτό πολύ του κόστισε, κι' άποφάσισε νά μη ξανακάμη άλλη τέτοια απόπειρα, γιά νά μη ξαναπάθη πάλι τά ίδια. Κι' έκανε τις ιδιοτροπίες της καλής του, κι' έτρεχαν κι' οί δυό τους στά βουνά σαν άγρίμια. Κι' ο κόσμος όλο μ' αυτόν είχε νά κάμη. Κι' ο καιρός περνούσε. Κι' ή γρηά γκοίνιαζε, γκοίνιαζε, γκοίνιαζε, ώς πού τά κλάματα τήν έρριξαν στό στομάχι. Ήταν ή τελευταία της άρρώστεια. Τρεϊς μήνες ή Λίτσα τήν γεροκομούσε. Ξέχασε και παιγνίδια, και τυχάματα, και όλα, κι' έγινε μιά καλή νοικοκυρούλα, πού τή θαναμάζανε όλοι γιά τήν προκοπή της.

Τόν Τάκη πού και πού τόν έβλεπε και πάντα του θυμίζε τά περασμένα και του μιλούσε γιά τή γεία της ζωή και τόν ρωτούσε άκόμη γιά τή μελαγχολία του. Είχε γίνει άγνωστός και τό είχε καταλίψει και ο ίδιος και οί δικοί του άκόμη. Και τόν ρωτούσαν, μά σέ κανέναν δέν έλεγε τίποτε, όπως δέν έλεγε και στή Λίτσα πού ήτανε ή αίτία, ίσως και χωρίς νά τό θέλη. Μονάχα τήν ήμέρα πού εκάλεσαι τήν ήλικία του στό Στρατό, και έπρόκειτο νά φύγη, άπεφάσισε νά της μιλήση.

Τήν απάντησε στό δρόμο πού τήγαινε γιά κάποιο θέλημα και τήν κράτησε κοντά του όσο περισσότερο ώρα μπόρεσε. Έπειτα της έσφιξε τό χέρι και τήν παρακάλεσε νά μην τόν λησιμονήση. Έκείνη τόν κοιτούσε χωρίς νά του δίνη καμμιά απάντηση.

— Αν δέ μπορείς νά μ' αγαπήσης, της είπε φεύγοντας, τουλάχιστο μην αγαπήσης άλλον. Μη δεχτής άλλον γι' άντρα σου.

— Άλλ' ούτε και ο' αυτή τήν παράκληση του Τάκη πρόφτασε ή Λίτσα ν' απαντήσει, γιατί άκουσε φωνές στό σπίτι της, κι' έτρεξε νά δη τί συμβαίνει. «Η γιαγιά της τελείωνε.

Σέ λίγες μέρες ή Λίτσα έτοιμιζότανε νά φύγη απ' τό χωριό, κι' ήταν γι' αυτό άπρηγόρητη. Αν δέ πέθαινε ή γιαγιά της, πολύ δύσκολα θά δεχότανε νά φύγη απ' τόν τόπο πού τή είχε άφίσει τόσο γλυκειές αναμνήσεις. Μά τώρα διαφορετικά νά κάμη δέ μπορούσε. Έπειτα τά σχολεία του χωριού τά είχε περάσει κι' έπρεπε νά πάη στήν Αθήνα γιά νά παρακολούθησθ άνώτερα μαθήματα. Και του μπαμπά της ή επιθυμία αυτή ήτανε κι' ή δική της. Στόν Τάκη είχε πει πολλές φορές πώς, τόν ζήλευε πού ήξερε τόσα πράγματα. Κι' όταν εκείνος τήν έβεβαίωνε πώς δλ' αυ' α' τά ήξερε απ' τό σχολείο κι' απ' τά βιβλία πού διάβαζε μόνος του, τότε του έλεγε πώς κι' εκείνη τό ίδιο θάκανε.

Κι' όταν γυρίζοντας στήν Αθήνα μπήκε σ' Αρσάκειο, τ' άγραφε άμέσως στόν Τάκη στό μέτωπο πού τόν είχαν στείλει λίγες μέρες πριν. Μά καμμιά απάντηση στό γράμμα της δέν έλαβε, κι' αυτό πολύ τή λύπησε. Ομως

ο νοūs της σέ κακό δέν πήγε. Έσκέφθηκε πώς ίσως νά μην ήτανε σωστή ή διεύθυνση πού της έστειλαν απ' τό χωριό, κι' έγραψε σέ κάποια φίλη της, γιά νά βεβαιωθή τότε έμαθε πώς και στό σπίτι του είχαν καιρό νά μάθουν κι' ότι φοβότανε μην είχε πιαστεί αλχημάλωτος, ή μη σκοτώθηκε σέ καμμιά μάχη.

Απ' τό Ύπουργείο όμως τίποτε θετικό δέ μπορούσαν νά μάθουν, γιατί σέ κανένα πίνακα δέ φαινότανε ι' όνομά, του ούτε στους νεκρούς, ούτε στους αλχημάλωτους. Τό Σύνταγμα του τόν έφερανε άγνωσμένο, μ' αυτό δέ θά πη πώς έλειπε κι' απ' όλο τό στρατεύμα. Μπορεί νά βρισκότανε σ' άλλο σωμα. Μ' αυτό ήταν πολύ δύσκολο νά τό μάθη κανείς. Κι' έτσι σέ τέσσερα χρόνια μείσα τίποτε δέ μπορούσαν νά μάθουν γι' αυτόν, ούτε οί δικοί του, ούτε ή Λίτσα πού δέν έπαψε καθόλου νά φροντίζει.

Σ' αυτό τό μεταξύ πολλοί είχαν επιδιώξει τόν έρωτα της Λίτσας κι' άλλοι πάλι τήν είχαν ζητήσει σέ γάμο. Μά ούτε ο' εκείνους πούδινε τό κορίτσι προσοχή, ούτε τους άλλους πού δεχότανε γιάδνυ-τρεϊς μάλιστα πού οί γονείς της τους θεωρούσαν καλούς, επέμειναν πολύ και δέν ήμπορούσαν νά ξεγήσουν της κόρης τους τήν επίμονη άρνηση. Όσοις φορές κι' αν τή ρώτησαν γιά νά μάθουν, ποτέ δέν κατώρθωσαν νά της κλέψουν τό μυστικό της, ως τήν τελευταία στιγμή της ζωής της, σέ κανέναν τίποτε δέν έλεγε. Ούτε ύστερ' απ' τόν θάνατό της, δέν μπόρεσε κανείς νά μάθη γιατί κανένα γράμμα δέν άφισε. Τη βρήκαν σκοτωμένη στήν κάμαρά της, κανένα μύνη ύστερ' από τή Μικρασιατική κάταστροφή. Ο Τάκης είχε γυρίσει παντρεμένος με κάποιαν από κείνα τά μέρη, και είχε κι' ένα παιδάκι. Μονάχα αυτός ήταν σέ θέση νά μιλήση γιά τό θάνατο της Λίτσας. Κι' ήξερε πώς, μά δέν τόκαμε, γιατί ήτανε πατέρας. Έπρότιμησε μονάχα νά πάη στήν κηδεία της μ' ένα σιεφάνι από όλόλευκα φυσικά λουλούδια, διαλεγμένα απ' τή γυναίκα του, π' η τά είχε μάθει δλ' απ' τόν ίδιον. Κι' έτσι άφισε τόν κόσμο νά κίνη χίλιες — δυό υποθέσεις γιά τό θάνατο της Λίτσας, άπαράλλαχτα όπως γινότανε με τήν περιεργή ζωή της.

ΣΠΥΡΟΣ Π. ΔΕΣΣΑΛΕΡΜΟΣ

ΕΙΔΟΠΟΙΗΣΙΣ

Διά τους κ.κ. συγγραφείς και εκδότας

Φέρεται εις γνώσιν των άνω άξιολόγων κυρίων ότι τό ΕΚΔΟΤΙΚΟΝ ΤΜΗΜΑ ΤΟΥ «ΠΑΝΤΟΓΝΩΣΤΟΥ» αναλαμβάνει τήν επιμεμελημένην διόρθωσιν των τυπογραφικών δοκιμίων και τήν έν γενεί παρακολούθησιν πάσης εκδοτικής εργασίας.

Διά πᾶσαν πληροφορίαν άπευθυντέον Γραφεία «Παντογνώστου» Ίπποκράτους 32.

(ΕΚ ΤΗΣ ΔΙΕΥΘΥΝΣΕΩΣ)

ΕΝΑΣ ΠΑΡΑΜΕΡΙΣΜΕΝΟΣ ΠΟΙΗΤΗΣ

(Συνέχεια και τέλος)

Συχνά, τό άσφαλέστερο επιχείρημα γιά νά κρίνης είναι, απλούστατα, νά παρουσιάσης τό κείμενο :

Και ίδου «Τό όνειρο».
Γελούσαν τά τριαντάφυλλα, οί άνθροι μοσκοβολούσαν, και σέ πουλιού πουρπούλισμα μόνον έσειούντα οί κλάδοι κι οί άντιληγάδες στής δροσιάς τις στάλες έγλυτρούσαν κι από διαμάντι δλόσπαρτιτο μου φάνη ένα λιβάδι. Τρεμουλιαχτές στά μάτια μου έπαίζανε οί άχτίδες, παρέκει έμουρουρόκλαιγε μιά βούση στό πλευρό μου έδω πώς σ' είδα μοναχή, πώς μοναχό με είδες, μου φάνη σ' όνειρό μου.

Άες κι' άγγελούδας όμορφιά νά σου δινε ή χλωμάδα, τά μάτια σου αναγάλλασαν στή λάμψη και στή χάρη, σά στό νερό τό καθαρό του ήλιου ή άντηλιάδα κι' απ' τά μαλλιά σου πέγραφε τό βάλαμο νά πάρη χαρούμενο άνεμπόδιστο της μοναξιάς τό άέρι. Και σά νά μη με γνώριζες και σά στό λογισμό μου ποτέ νά μην έπέρασες, ποτέ δέ σ' είχα φέρη, μου φάνη σ' όνειρό μου.

Ψιλό έπεφτε στους κόρφους σου τό φρόρεμα σαν πάχη πού έβλεπε και δέν έβλεπε τά στήθια σου τό μάτι, σά στόν καθρέφτη τή θωριά πού τή σκεπάζει ή άχρη μ' άγγέλου άέρα τό κορμί τό δλόλαμπρό σου επάτει, και σά νά σέ ξεγέλαγε με χίλια δυό ή μοίρα δλόχαρη, ξεπέταχτη σέ είδα στό πλευρό μου. Ω! άς μην ει-αι πλάνη μου αυτή ή χαρά πού πήρα γιά σένα σ' όνειρό μου.

Και γύρω σά νά γύρευες άνθρό της άρεσιās σου, στα χαμολούλουδα έσκυφτες κ' οί πεταλούδες φεύγαν, κ' εγώ με κλώνο της μυρτιάς έσίμωσα κοντά σου μ' είδες γλαρά, δέ λάλησες, άλλ' οί ματιές σου έλέγαν πώς ήθελε τό χέρι σου τόν κλώνό μου νά πάρη μουδωκεσ τό χαμόγελο, μουδωκα τόν άνθρό μου, τόν πήρες, με κυπαρισσιού τόν έσιμιζες κλωνάρι... Αυτό είναι τ' όνειρό μου.

Τό ποίημα τούτο ξεχωρίζει με τή δροσερή χάρη της εκφραστικής τέχνης του από τά άλλα πού κυριαρχούσαν στόν καιρό του, καθώς ένα λευκολούλουδο θαλλερδ στήν άκρη του κλωναριού του πού τό ποτίζει περνώντας τό νεράκι τό αναβρυστικό, καθώς εκείνο θά ξεχώριζεν από τά γύρω του πεσμένα φθινοπωρινά κιτρινόφυλλα, όσο κι άνίσως δέν είναι γυμνωμένα κι αυτά από κάποια χάρη πού σά χρυσή δείχνεται ή του σαν αιματοστάλαχτη φαντάζει με τή βαθεία κιτρινάδα της. Ακόμα δέν είχανε φανη ούτε του Ζαλοκώστα τά δημοτικά θρηνητικά τραγούδια, ούτε ο Βαλαωρίτης, ούτε ο Ιούλιος Τυπάλδος, και τή Ζάκυνθο και τήν Κέρκυρα θά τες χώριζαν από τήν Αθήνα ωκεανοί. Η ώραία ρωμανική μελαγχολία της συντριμμένης χλωμής υπερδύσιας Έκείνης τά κρατεί ακόμα τ' άχνάρια της στή χλωμάδα της όνειρευτής παρθένας πού της εδινε όμορφάδ' άγγέλου. Αλλά τό κορμί της δλόλαμπρο, και στό γύρω ξάστερον ήλιόφωτον άέρα

μιά άνεση παραδείσια τή γιομίζει με υπερκόσμια χαρά. Τό λιβάδι διαμαντένιο από τή λάμψη του τήν αποκορφώνει τή λαμπράδα του στή θωριά της γυναίκας τήν όραματική. Ο συγνεφιασμένος άπελπισμός της Έκείνης μετουσιώνεται με τό Όνειρο σέ προσδοκία ενός μακαρισμού. Τό ποίημα, εκτός από ελάχιστα στιχογραφικά ξεγάδια και κάποιους, πού περνάν άπαρατήρητοι, πλατυασμούς, επιτυχημένο στήν εκτέλεσή του. Ο κλώνος της μυρτιάς με τό κλωνάρι του κυπαρισσιού σμιγμένα άρκούν και με όλο τους τόν κάπως εύκολο πιά συμβολισμό, νά μάς ξυπνήσουν τήν ποιητική συγκίνηση. Ο Έρωσ και ο Χάρος πού πάντοτε δουλεύουν έδω κάτω, καθώς μάς τό θυμίζει γιά μυραιοστή φορά ο Σολωμός, παίζοννε ήσυχα και σ' αυτούς τους στίχους τό μέρος τους. Τό ποίημα θά τελείωνεν έξαίρετα, αλλά φαίνεται πώς σ' αυτό τό μεταξύ ξυπνώντας ο ποιητής δέ θέλησε νά μάς τό αφήση τ' όνειρό του μέσα στήν φυσική του ώραία σημαντική άοριστία, καθώς είναι όλα τά όνειρα. Βάλθηκε, ηφάλιος πιά, νά μάς τό ξεγήρηση. Κ' εκρινε όρθό νά τό σφραγίση μ' έν άλλο όχτάστιχο, τό τελευταίο, αυτό:

Έξόπνησα και σ' όνειρο πλανιέται ο λογισμός μου. Τόν κόσμο, κόρη, θά δηλοϊ τό στολιστό λιβάδι τό θαμποβόλημα ξεγηει τήν πλάνη αυτού του κόσμου, κι άγνωστός πού σοδωκα εγώ τό μυρτοκλάδι σημαίνει γιά τόν έρωτα πώς μιά ζωή δέν φτάνει. Με τόν κυπαρισσόκλωνο πού σμιζες τόν άνθρό μου, δηλοϊ πώς θ' αγαπή ή ψυχή κι όταν κανείς πεθάνη: — Αυτό είναι τ' όνειρό μου. —

Ο ποιητής γίνεται Όνειροκρίτης. Δέ θέλει τίποτε νά μείνη άξήγητο ή άμφίβολο στόν αναγνώστη του. Ένοχλείται από τή σκιά, σά νά μην είναι αυτή άναγκαστική άκολουθία πού μάς τή ρίχνει τό φως, μαζί και γιά νά μάς γίνεται ποθητότερο και γιά νά μάς γλυτώνη κάπως από τήν αποκλειστική του επικράτηση πού είναι τυραννία. Δέν άφίνει γιά μάς τίποτε. Μας νοιίζει πώς είμαστε αρκετά χοντροκέφαλοι ώστε νά μπορέσουμε νά μπουμε χωρίς τυφλοσύνη στα όχι και πολύ δυσκολοπέραστα μονοπάτια του όνειρου του. Κ' έτσι τή χάρη των τέσσαρων όχτάστιχο στροφών του πού τις διακρίνει μιά ποιητική αποσιώπηση, τό έλλειπτικό εκείνο εκ των ών ούκ' άνεν σχήμα, τή χαλά ή τελευταία, με τό νι και με τό σίγμα έπεξηγηματική, δηλονότι πεζολογική στροφή.

Τό γλίστρομα αυτό, όχι σπάνιο στους ποιητές και σέ μεγάλους ακόμα, θά είχε μπρός στά μάτια του ο Γκαίτε, γράφοντας προς τό Σίλλερ: «Είμαι της γνώμης ότι ένα ποίημα όσο περισσότερο είναι άπροσμέτρητο και ασύλληπτο από τό νοϋ τόσο καλύτερο είναι.» Ο Γκαίτε πάντα εδινε πολλή σημασία σέ κάποιαν αινιγματική ύψη πού πάντα τό όνειροπολούσε τό ποίημα σαν κάτι πού θά ταιριάζε μ' έναν όραίο χρησμό πού είναι γιά μάντεμα, και τήν άρχή του αυτή, άνίσως δέν έχω λάθος, τήν έφάρμοσε άπεπιφύλαχτα, σχεδόν πεισματικά στό δεύτερο μέρος του «Φάουστ» γιά τό ζάλημα και γιά τά βάσανα των κριτικών του, ως τήν ώρα άτέλειωτα. Όμως τέτοια άρχή δίνει άστρομμή σέ μεγάλους κινδύνους και σέ βαρεία παραστροφίματα, κάθε φορά πού συνειδητά ή άσυνειδητα εφαρμοζόμενη, γίνεται δόγμα, γίνεται σύστημα σέ χέρια ποιητών άνίκανων τό βάρος της νά τό σηκώσουν. Η αλήθεια είναι ότι ή ποιητική τέχνη πολύτερη σύμφωνα

μέ του καιρού τή σύσταση και μέ τών ανθρώπων, πού τήν καλλιεργούν, τή δύναμη είναι και άμεσα και πλάγια έκφραστική, δηλονότι άλλοτε ρητά και φωτεινά δηλωτική τών αισθημάτων, άλλοτε έμμεσα και άποσκεπασμένα, ύποδηλωτική, ύπονοητική· ο δεύτερος τρόπος μπορεί, άπόλυτα, να τήν κρατή σιωπότερα στο πρωτόγονο, στο άγνό στοιχείο της πού τήν άποτελεί. Με τοúτο δε σημαίνει πός ή ποιηση δε βρισκείται στο στοιχείο της και όσες φορές είναι καθαρά και φωτεινά έκφραστική, φτάνει να μη παραβλέπη τα στοιχείά της τα πρώτα τα απαραίτητα· στοιχεία πού άδύνατο να μη βρίσκονται εσώψυχα, αυθόρμητα στον άληθινό ποιητή, όπως και να έκφράζεται· γιατί και μια λέξη καλοβαλμένη φτάνει κ' ένας καλόρρυθμος στίχος ό,τι κι να λέη, και όπως κι άν τó λέη, για να ξεχωρίση από τήν πεζή τή λέξη τήν ποιητική φράση. Το ζήτημα τοúτο χροιάζεται βέβαια άνάπτυξη. Έδω σημειώνω το πράγμα, καθός έγινε στο ποίημα του «Ονειρού» πού, παραδειγματικά δείχνεται πός ή ποιητική κατάνυξη από το ζήλο της να παρασταθή κατηγορημοτικότερα άλλάζει σε μια παράσταση, πού όσο κι άν κρατιέται ή συγκίνησή της, είναι πάντα πεζολογική. Και θυμούμαι δυό άνάλογο παραστασιακά μ' εκείνο του Βαλαβάνη στη νέα Έλληνική ποιηση. Είναι ποιητών περισσότερο εκείνου σύγχρονων, μακρυσμένων από μās, μά πάντα σεβαστών. Τοú Ζαλοκώστα και του Βαλαωρίτη. Άκόμα στις ήμέρες πού νέος ήμουνα, λογαριάζαμε τó «Συναπάντημα»· ός ένα από τα παθητικότερα, τα πιο ευτυχισμένα σύντομα λυρικά διηγηματικά κομμάτια του ευγενικού ποιητή. «Απρίλης είναι, γύρω μας πετούν τα χελιδόνια.» Το τραγουδι περιττό να ξαναειπωθή έδω. Μια μητέρα μοιρολογά τήν κόρη της πού πέθανε από τήν άπνία του Νάσου πού τόν αγάπησε και τήν αρνήθηκε.

Τό μοιρολόγι από τήν αρχή ός τό τέλος «τρέμει πικρό» στα χείλη της μάνας της, καθός τρέμει στα χείλη της νεαρās παρθένας. Στο δρόμο τό λείψανο συναπαντιέται με συνοδεία ξεφαντωτάδων. Ο Νάσος «πού'χε τ' όργανα», άναγνωρίζει τό λείψανο, τό θέαμα του νεκρού άνοιγει μέσα στην ξημιμένη του φαντασία σά βάρανθο τό έγκλημά του κ' εκεί, επί τόπου, «Ξανθή μου. ξεφώνισε».

Και ρίχνει τό ζωνάρι του σαν άστραπή τό χέρι
κι άπάνου τό σηκώνει,
όλο στα στήθη χώθηκε τό κορτερό μαχαίρι,
άποθαμμένος τή νεκρή ο νιός τή για άνταμώνει.

Έδω, έπρεπε να καταλήξη, σύμφωνα με τή φυσική του κατεύθυνση, τό ποίημα. Η Μούσα έδω άποαι ειδή τόν αγαπημένο της· μία Έρινύα παίρνει τή θέση της και ύπαγορεύει στο λυρικό μοιρολογητή, ξεφανα διωρισμένον ήθικολόγον από καθέδρας, τό τετράστιχο τοúτο :

Τό Νάσο δεν τόν έψαλαν, ούδδ κερία του άνάψαν,
τό δόλιο δεν τόν έβαλαν εις της Ξανθής τόν τάφο,
στην έρημιά τόν θάψαν.
— Σκεφθήτε, νιοί, τούς στίχους μου, μόνο για σās
[τούς γράφω!]

Άνάλογο κάπως, άν και έλαφρότερο είναι τό πάθημα του Βαλαωρίτη στο εύρωστο μυθολογικό τραγουδάκι τή «Αγοράμελης». Ο πλάγιος πλανή, διλερός, τό λιγερό εύκολόπιστο χαμόδεντρο :

... Στυλώσου άπάνου μου· στην άγκαλιά μου
κάθε άλλο λούλουδο θά σέ φθονή.
Τήν ξεγέλασε τ' άγοισ πλατάκι,
Τήν έπερίπλεξε μέσ' στα κλαριά·
— Τι κρίμα τόν έδωκες, ξανθό βοτάκι,
για λίγο ψήλωμα τήν παρθενιά.

Οί δυό τελευταίοι στίχοι συνοψίζοντας και συγκεκριώνοντας με τήν πιο γνήσια εικονική βρουχολογία, τήν κατεξοχήν ποιητική, τό ποίημα ολάκερο, κατασταίνει περιττή κάθε άλλη άνάπτυξη Μολαταύτα ο ποιητής χωρίς να ύποπτευθή ότι τήν ελαττώνει τήν εντύπωση από τό δραματικό του μικρογούρημα, εξακολουθεί :

Φτωχή κι' άνύπαντη στην έρημιά σου
μού εΐτανε τ' άνθη σου κορφή χαρά.
Τώρα θ' άρπάζοντε τή μροουδιά σου
τά νέφη, ο άνεμος πού εΐσαι κυρά!

Κάποιος κριτικός έφτασε να κατακρίνη, για έλάττωμα τέτοιο, τό τέλο: από κάποιο τεύχημο ποίημα του Σίλλερ νομίζω τό «Ίδανικό», εκεί πού ο ποιητής περατώνει τό γαλήνιο φιλοσοφικό ρευβασμό του με μίαν επίκληση πός τα αγαθά της έργασίας. Άλλά ακριβώς τήν ώρ' αυτή δε θυμούμαι άν τό θεωρημένο ός παράπτωμα βροίσκετο στο «Ίδανικό» ή σε άλλο ποίημα. Τήν ώρ' αυτή άνάγκη να συμπληρώσω τό άπλό μου τοúτο σημείωμα με τόν ίδιο τόν ποιητή πού μ' έκαμε να τό άρχίσω. Σ' ένα διήγημα, στο μοναδικό ύσως, πού μās άφησε στον πεζό λόγο συνθεμένο ο Δημοσθένης Βαλαβάνης και πού πια δε θυμάμαι ούτε τ' όνομά του ούτε και τό περιοδικό πού φάνηκε, βροίσκονται σφηνωμένοι οί στίχοι τοúτοι :

Ψυχή νεκρή και άγέλαστη, δε φέρονεις και για μένα
Χαρά μιας ψεύτικης στιγμής στη σκοτεινή καρδιά μου.
Να πός γελούν τριγύρω σου κάμποι, βουνα άνθη-
χόμενα!

Άχ! φέρε μου, άχαρη ψυχή κι' έμένα τη χαρά μου!
Τι κλειόσαι σαν ο φώσφορος όπου θαμπίζει εις μνήμα
μέσ' στη σπηλιά τη σκοτεινή, τήν κυρά του κορ-
μιού μου;

Άκόμα χτες ή μάνα μου χαρούμενη, τι κρίμα!
μού ειχε κλωστή στο δάκτυλο δεμένη του Μαρτιού μου.
Και τώρα; Τρισαλλοίμονο! Οί μαύροι στοχασμοί μου
μ' έχουνε με τήν άχαση άπελπισιά δεμένο.

Ζω και δε ζω και ψεύτικη μου φαίνεται ή ζωή μου,
σαν άνθος πού τό βάνουνε μέσ' στο νερό κομμένο.

Τα τρία αυτά τετράστιχα, κ' έκφραστικότερα κ' έλαφρότερα και ύποβλητικότερα στη μελαγχολία τους και άριστοτεχνικότερα στην έκτελεσή τους κι από τήν «Έκείνη» κι από τόν «Τάφο του Κλέφτη», κι από «Τό όνειρο», είναι ή ακριβότερη κληρονομιά πού μās άφησε ο πρώϊμα από τόν κόσμο τοúτο τραβηγμένος τραγουδιστής.

Άκόμα χτες ή μάνα μου χαρούμενη, τι κρίμα!
μού ειχε κλωστή στο δάκτυλο δεμένη του Μαρτιού μου!

Πώς από τό κοινό πατροπαράδοτο έθιμο της πρωτομαρτιάς ο ποιητής μās παρουσιάζει πόσο άτλα και μολαταύτα πόσο δεξιοτεχνικά λυρική τήν εικόνα της παιδικής του φευγάτης χτεσινής του χαρά! Ο Λάμπρος Πορφύρας ο νανουριστής τών mezza voce τραγουδημένων πόνων θά μπορούσε ύσως να χαιρείση μέσα στο επιθανάτιο αυτό παράπονο του λουλουδιού πού ζή κομμένο στο νερό ένα τον πρόδρομο.

ΚΩΣΤΗΣ ΠΑΔΑΜΑΣ

Η ΜΟΥΣΙΚΗ ΖΩΗ ΣΤΟ ΠΑΡΙΣΙ

ΣΤΑΣ ΣΥΝΑΥΛΙΑΣ
ΥΠΟ CAROL-BÉRARD

Εϊδικόν άρθρον διά τόν «Παντογνώστην»

ΠΑΡΙΣΙ, 3 Φεβρουαρίου. 1924

Ο μύθος ο συχνά επαναλαμβανόμενος, ότι ή Γαλλία δεν είναι χώρα μουσική, δεν πρέπει πλέον ν' άπατά κανένα. Πράγματι, όχι μόνον ή σύγχρονος Γαλλική Σχολή περιλαμβάνει προσωπικότητας πρώτης τάξεως, — και εις μέγαν αριθμόν, — έμπνεομένας από καταπλήσσοσαν ποικιλίαν, μεταβαίνουσα από τό μετρημένον ύφος του Γαβριήλ Fauré εις τόν οστροντού Darius Milhaud, διερχομένην διά του ύλως κλασσικού συστήματος του Ravel, διά του λυρισμού του Flaurént--Schmitt, διά της λεπτότητος του Erik Satré και τών πολλαπλών άρετών μιας μεγαλοπρεπούς λεγεώνος, ένθα έκαστον άτομον έχει κατι να ειπή, αλλά προσέτι ήμπορούμεν να βεβαιώσωμεν με πόσην πολυδύνη δσάκις εκλήθη τό κοινόν προσήλθεν εις τās πολυαριθμούς συναυλίας από της (φθινοπωρινής) ενάρξεως μέχρι της πρώτης Ίανουαρίου.

Εις τό πλήθος τών συναυλιών τούτων, εκ τών οποίων πολλαί υπήρξαν αξιοσημείωτοι τόσον διά τό ενδιαφέρον τών προγραμμάτων όσον και διά τήν αξίαν τών έκτελεστών, είναι άπαραίτητον να κάμη τις έπιλογήν, άφ' ου, επί τέλους, της πανταχού παρουσίας μη παρεχομένης εις τούς μουσικοκριτικούς, δεν ήμπορεί κανεις ν' άκούη τά πάντα. Τι να σημειώσωμεν;

Άς όμιλήσωμεν κατ' αρχάς περι τών συμφωνικών εταιρειών.

Και θα όμιλήσωμεν μόνον περι τών πρώτων άκροάσεων. Αυτά υπήρξαν υπερβαλλόντως σπάνιαι εξ αίτίας τών ύλικών δυσκολιών, τās όποίας παρουσιάζει ή σπουδή ενός έργου συγχρόνου έκτελέσεως, και ούχι πάντοτε εκλεχται μεταξύ τών τυπικωτέρων της σημερινής γενεάς. Ούδεν όθεν όφειλομεν να ειπωμεν περι τών Συναυλιών του Ψδείου, κατὰ τās όποίας ή συνήθεια δεν επιτρέπει να δίδωνται νέα έργα.

Τό Ψδείον άποτελεί είδος εταιρείας «καθιερωμένης», αλλά, χάρις εις τήν κοινωνικήν επίδρασιν του κ. Philippe Gaubert εγκαινιάζονται νέα έργα, οια ή Τραγωδία της Σαλώμης του Flaurént--Schmitt, ή Ισπανική Ραψωδία του Ravel, ή Εύωχία της Αράγνης του Roussel, ή Γαλλική Σουίτα του Roger--Ducasse ή ο Απολωλός του Paul Dukas και τόσα άλλα, άτινα άποτελούν τιμήν διά τήν μουσικήν.

Εις τās Concerts-Colonne, υπό τήν διεύθυνσιν του Pierné, ύπεροχος έκτέλεσις της Φαντασίας εν Ισπανικῷ περιβάλλοντι δι' όρχήστραν με κλειδοκύμβαλον, του Pierre Menu. Όποία μελαγχολία ν' άκούη τις έκτελούμενον τό έργον τοúτο τό τόσον ζωηρόν, τό τόσον ταλμηρόν, όπου υπάρχουν πραγματαποιήσεις έμφανίσουσαι όχι μόνον εξαίρετον τέχνην, αλλά και δύναμιν σπανίας

έμπνεύσεως, και να γνωρίζη ότι ο δυστυχής εκείνος Pierre Menu απέθανεν εις ηλικίαν 19 ετών. Ο νεαρός πιανίστας Héricourt απέδωκε τό έργον τοúτο μετά τελείας συγκινήσεως και ακριβείας. Το «Prelude, Choral et Fugue» του κ. Carnegro, Πορτογάλλου συνθέτου, όμοιάζει προς τό του Franck κατὰ τόν τίτλον και προς τό του Widor κατὰ τήν σύνθεσιν. Ματαίως θ' άνεζήτει τις εν αυτώ άτομικότητα. Εδρίσκομεν ζυμω άλλως εν αυτώ ακριβειαν γραφής ένορχηστρώσεως αξίαν να τέρψη καθηγητήν όγδοηκονταετούς άρμονίας. Το «Ποιμενικόν ποίημα» του κ. Soudry είναι ευχάριστον ποιητικόν έργον, όλίγον ελαφρόν και χωρίς υπερβολικόν χαρακτήρα. Αί δε Συγκινήσεις του κ. Georges Hue είναι ποίημα συμφωνικόν περιέχον συγκινήσεις... πατριωτικάς, έκφραζόμενας μετά λιτότητος, ούχι άνευ δυνάμεως, εις ύφος σαφές. Ο κ. Peer Gram, δανός μουσικός ύποστάς τήν επίδρασιν της γερμανικής μουσικής, δεν δεικνύει πολυ μεγάλην πρωτοτυπίαν εις τό Λυρικόν Ποίημά του, τό άλλως ευχάριστον εις ήχηρότητα.

Και ίδου τό έργον ενός έπιφανεστάτων αντιπροσώπων της συγχρόνου γαλλικής Σχολής του Florent--Schmitt. Είναι ή σειρά τών τεμαχίων τών έκτελουμένων επί κλειδοκυμβάλου a quatre mains, ο Μικρός Έλαφ κλείνει τό μάτι, άτινα ο συνθέτης έμεγέθυσε πρό τινος έπεξεργασθείς αυτά εκ νέου, τήν φοράν δε ταύτην εν τή όρχηστική μορφή, ούδεις δ' άγνοεί πόσον αυτη καθίσταται άπολαυστική και ισχυρά εις χειράς του. Ο Schmitt εδχερώς ήδυνήθη να μετριάση τόν οστρόν του, ώστε να διατηρήση τό πνεύμα τών μύθων του Andersen. Η ένορχήστρωσις του είναι διαυγής, ή αρχιτεκτονική του έλαφρά. Απολαύει τις εν αυτή πολυτονισμόν βέοντα, δημιουργούντα μαγικήν άτμόσφαιραν πραγματικώς εξαίρετον. Ασφαλώς επί τών έργων τούτων επιβάλλεται να πραγματοποιηθή γραφή χορών. Άλλος νεωτερισμός είναι ο του κ. G. Sarreau. Το συμφωνικόν έπεισοδιόν του γειτνιάζει προς τήν προγραμματικήν μουσικήν, τήν εκ τών μουσικών ολιγώτερον μουσικήν, και υπενθυμίζει, διά της ιδέας, τόν Θάνατον και τήν Μεταμόρφωσιν. Μόνον ο Richard Strauss είναι μέγας μουσουργός, εν ή ο κ. Sarreau στερείται της συγκινούσης δυνάμεως, ή όποία θα έκέρδιζε δι' αυτόν τās καρδιάς. Η έπιτηδείότης του συνθέτου τοúτου είναι εν τούτοις αξία συγχαρητηρίων. Άκόμη εις τās Concerts-Colonne, μία fresque διά βιολοντσέλλο και όρχήστραν ή «Επιφάνεια» του κ. A. Caplet, σοφού και ένίοτε λίαν έμπνευσμένου μουσουργού. Τήν ήμέραν καθ' ήν έγραψε τήν Έπιφάνειάν του, πιστεύω ότι ήτο ολιγώτερον έμπνευσμένος επιτυχώς, εκτός εάν ή πρόθεσις του υπήρξε να κάμη πρόκλησιν με τήν σκόπιμον κακοτεχνίαν του. Τότε βεβαίως ή έπιτυχία θ' άπεδεικνύετο πλήρης. Εν τούτοις είναι έργον, τό όποιον θα σταθή, διότι βλέπει τις επ' αυτου τήν σφραγίδα μουσικού με θέλησιν.

Τα Concerts-Lamoureux μās άποκαλύπτουν δυό έργα, τά όποία έπρεπε να εμφανισθούν πρό είκοσαετίας. Στην Προβηγκίαν του κ. A. Philipp, όπου ή κατάχρησις τών

λαϊκῶν θεμάτων βλέπει τὴν προσωπικότητα τοῦ συνθέτου, καὶ ὁ "Όρμος τῶν Νεκρῶν" τοῦ κ. D. Ch. Planchet, ἔπερ ἐρμηνεύει διατὶ αἰσθάνονται ἐκεῖ τόσον καθαρὰν τὴν ἐπίδρασιν τοῦ César Franck. Εἶναι πάντως ἔργον γερὰ συγκροτημένον μὲ ἐνορχήστρωσιν εὐχοῦν. Τὸ διὰ λυρικὸν δράμα σκίτσο *Roséve*, τοῦ κ. J. Pillois, θὰ ἤξιζεν ἐπίσης νὰ ἐνεφανίζετο πρὸ εἰκοσαετίας. Εἰς αὐτὸ γίνεται ἀναθεώρησις ἔλων τῶν πεπαλαιωμένων εἰκόνων, ἔλων τῶν τύπων «ρόκοκό». Εἶναι δυσάρεστος ἐκπληξίς, διότι πάντες πρέπει νὰ περιμένουν καλύτερα ἔργα ἀπὸ τὸν Pillois, ὁ ὅποιος συνήθως ὑπῆρξε μουσουργὸς πνευματώδης καὶ διακεκριμένος. Ὁ Μῦθος τοῦ Ἰκάρου, τοῦ κ. Trémisot, στερεῖται θάρρους, τοῦθ' ἔπερ φαίνεται δυσάρεστον, ὅταν πρόκειται νὰ πανηγυρίσῃ τις τὸν τολμητῆν Ἰκάρου. Ὅποιοι τύποι κατὰ συνθήκην καὶ χωρὶς ἀναζητήσεις εἰς τὴν ἐνορχήστρωσιν!

Ἄς προσπαθῶμεν νὰ ἐπανεύρωμεν τὰς Συναυλίας *Pas-de-louq*, τὰς ὁποίας θὰ ἠδύνατό τις νὰ ὀνομάσῃ νομαδικὰς συναυλίας. Κατ' ἔτος αὐταὶ μετακοῦν. Μετὰ τὸν χειμερινὸν Ἰππόδρομον, τὴν Opéra, τὰ Ἡλύσια Πεδία, ἰδοὺ ἐφέτος αὐταὶ εἰς τὸ Trocadéro (διὰ πόσον ἀράγε χρόνον!). Ἐκεῖνοι οἵτινες μᾶς χαρίζουν συνήθως πολυαριθμούς καὶ ἑλκυστικὰς ἀκροάσεις, δὲν μᾶς ἔδωκαν ἐφέτος ἢ μόνον ἑνὸς ἔργου τὴν ἀκρόασιν (ἄπαξ ἢ δις ἤδη ἐκτελεσθέντος θαυμάσια), τῆς γλυκείας ἐκεῖνης νεάνιδος, τῆς τόσον γρήγορα ἐξαφανισθείσης Lili Boulanger, διὰ τὴν κηδεῖαν ἀποθανόντος στρατιώτου. Τὸ προανάκρουσμα τοῦτο, μεγαλοπρεποῦς πενήθιμου συγκινήσεως, πραγματοποιεῖται ἐν τῇ ὑπ' αὐτῆς περιφρονήσει τοῦ συνήθους τύπου, μὲ τεχνικὴν δεξιότητα καταπλήσσοσαν, μὲ βάθος σκέψεως τελείως συναρπάζον.

Ὁ κ. Konnewitzky ἀνααρρεῖ διὰ Νέαν-Υόρκην θὰ λυπηθοῦν βεβαίως δι' αὐτὸ ἐν Παρισίῳ, ὅχι μόνον διότι εἶναι θαυμάσιος διευθυντὴς εὐθυμίας καὶ μουσικότητος, ἀλλὰ καὶ διότι μᾶς εἶχε συνήθειαι νὰ μᾶς προσφέρῃ κατὰ τὰς συναυλίας του πολυτίμους πρώτας ἀκροάσεις. Δὲν φοβεῖται τὰς ἀπροσδοκίτους συναντήσεις. Μᾶς ἐδίδαξε πρότινος μίαν *Συμφωνίαν* τοῦ Polaci, ἔργον τοῦ XVIII αἰῶνος, οὐδέποτε διδαχθὲν, καὶ τὸ Octuoz, διὰ φλάουτον, κλαρινέττο, δύο βαρυκύλους, δύο τρομπέτες, δύο τρομπόνια, τοῦ Strawinsky. Τὸ Octuoz τοῦτο εἶναι μεγαλοπρεποῦς δυνάμειος. Ἴσως ἔχει πλατυασμούς τινὰς ἐν τῷ δευτέρῳ καὶ τῷ τρίτῳ μέρει. Ὁ κ. Strawinsky μᾶς συνηθίζει τόσον εὐχαρίστως εἰς τὴν τελειότητα, τὴν ὅποιαν μᾶς καθιστᾷ τόσον δύσκολον. Εἰς τὴν Παρισινήν Ὁρχήστραν τρεῖς ἐνδιαφέροντα τεμάχια τοῦ κ. Nerim, τὸ Προανάκρουσμα, Μαυριτανικοὶ Ρεμβασμοὶ, Συρτοὶ τῶν Ρουθῆων.

Θέλω νὰ χαιρετίσω τὴν σύστασιν νέας Ἐταιρείας Συναυλιῶν ὀρχήστρας, ὀφειλομένην εἰς τὴν πρωτοβουλίαν τῶν κ. κ. Tiarko Richepin καὶ Albert Wolf. Ἡ πρώτη συναυλία, ἢ δοθεῖσα κατὰ τὰ τέλη Δεκεμβρίου εἰς τὸ Théâtre Mogador, ἔδεν περιελάμβανεν ἀκόμη νεωτερισμούς· πάντως ὅμως μᾶς ἐπέτρεψεν, ἐν προγράμματι καλῶς κατηρητισμένῳ, νὰ ἐκτιμήσωμεν τὰς ἀρετὰς τοῦ διευ-

θυντοῦ τῆς συμφωνικῆς ὀρχήστρας κ. Albert Wolf, τοῦ ἀξιολόγου διευθυντοῦ τῆς μουσικῆς ἐν τῇ Opéra-Comique. Ἡ Ἐταιρεία αὕτη ἀναγγέλλει ὄρατα πράγματα.

Τοιαῦτα περὶ τῶν κανονικῶν Συναυλιῶν.

Ἄλλ' ἐγένοντο καὶ συνεδρίαὶ καθ' ἃς εἰ κ. κ. Jean Casanova, νεαρὸς διευθυντὴς χιλιανῆς ὀρχήστρας καὶ Piedro Coppola, νεαρὸς διευθυντὴς Ἰταλικῆς ὀρχήστρας, ἐξετέθησαν εἰς τὴν ἐπιδοκιμασίαν τῶν μελομανῶν μὲ νέα προγράμματα. Ὁ κ. Casanova, ὀρμητικὸς καὶ ἀκριβής, διέπρεψε πρὸ πάντων ἐν τῇ διευθύνσει ρωσικῶν ἔργων.

Ὁ κ. Coppola, πλήρης καλαισθησίας καὶ ποιικιλίας, μᾶς παρέσχε πολλὰς διασκεδαστικὰς πρώτας ἀκροάσεις, συναρμοσθείσας ἄλλως τε μὲ μουσικὰ τεμάχια ἀρίστης ποιότητος, ἐξ ὧν τινὰ σπανίως ἔχουσι πιχθῆ. Πράγματι, κατὰ τὴν ἐκτέλεσιν τῶν τε σάρων του συναυλιῶν τοῦ Θεάτρου τῶν Ἡλυσιῶν Πεδίων ἔδωκε *Per una favola cavalleresca* τοῦ Malipiero, ἔργον ὑψηλῆς ἐμπνεύσεως, μεγάλου ὕψους, γοητεῖον διὰ τῆς μορφῆς καὶ τῆς ἠχηρότητος. Τὸ *Ναυοῦριου* τοῦ Busoni ἠδονικῶς μελαγχολικόν, τὴν Κυρίαν *Noy* τοῦ Bliss, αἰσθηματικωτάτην «ἀγγλικὴν ρομάντζαν» ἐφηρμοσμένην ἐπὶ ὀρχηστικοῦ τόνου ἀρκετὰ λεπτοურγημένου, ἔνθα ἡ Κυρία Nielka ἐδέχθη αἰδοῦς ἐκφραστικῆ. Μοῦ ἐκίνησε ἀκόμη περισσότερο τὸ ἐνδιαφέρον ἐν τῷ Ἀφιερώματι καὶ τοῖς *Δύο Λυρικοῖς* τοῦ Tagore, ὅπου ὁ νεαρὸς συνθέτης Davico ἀπεκάλυψε τινὰς τῶν ἀρίστων ἀρετῶν του· μεγαλεῖον, ζωηρότητα, ὑπεροχὴν, μάλιστα ὀλίγην χυδαιότητα, καὶ πάντα ταῦτα ἐπισταμένως κεκανονισμένα.

Εἰς τὸν κ. Jean Wiener, οὔτινος αἱ Συναυλίας καθίστανται ἀπὸ ἔτους εἰς ἔτος ἑλκυστικώτεραι, ἀνήκει ἢ τιμὴ βῆτι ἐπαρούσασε 1) τὴν Ἱστορίαν τοῦ Στρατιώτου, διὰ ἑπτὰ ὄργανα, ἀληθινὸν μικρὸν ἀριστοῦργημα εὐθυμίας, ὅπου ὁ Strawinsky ἔδωκεν εἰς τὰ ἑπτὰ του ὄργανα τὴν δαψίλειαν μεγάλης ὀρχήστρας. 2) Τὴν *Ἐκινή Συμφωνίαν* διὰ τετραφωνίαν, βαρύκυλον καὶ βιολοντζέλλο, τοῦ κ. Darius Milhaud. Μεμιγμένα κατὰ τρόπον τερπνὸν καὶ ἐπιδέξιον τὰ στοιχεῖα ταῦτα, πραγματοποιοῦν ἔργον μουσικὸν λίαν εὐάρεστον. 3) Τὴν *Ἀγίαν Τράπεζαν* τοῦ Μπάριμα Πέτρον, ἔργον τοῦ Manuel de Falla, οὗ τινος τὰ πρῶτα δοκίμια ἐν ἰδιωτικῇ συγκεντρῶσι· μᾶς εἶχε δώσει κατὰ τὸ τελευταῖον ἔαρ, ἢ Κα Πριγκήπισσα ντὲ Πολινιάκ. Εἶναι σπουδαῖον ἔργον, ἰσχυρὸν καὶ αἰσθηματικὸν γεμᾶτο ἀπὸ ζωῆν, δικαιολογοῦν τὰς ὁμοφώνους ἐπιδοκιμασίας, δι' ὧν ἐγένετο δεκτόν. Ἡ τέχνη τοῦ μεγάλου Ἰσπανοῦ συνθέτου εἶναι ἐξαισία. Πλοῦτος ὀργανικὸς καὶ ρυθμικός, μεγαλεῖον συγκινητικόν, θρησκευτικότης, δύναμις, ἔντασις κινήσεως.

Κατὰ τὴν τρίτην συνεδρίαν ὁ Jean Wiener, ἀφιερῶθησαν εἰς τὰ ἔργα τοῦ Erik Satie, περιέβαλε τὴν παράστασιν τῶν Ludions, περιέρχον μελωδίας ἐπὶ ποιημάτων τοῦ L. P. Fargue, δι' ἀνθολογίας ἐκλεκτῆς, δι' ἧς ἠδύνατό τις ν' ἀκολουθήσῃ τὴν ἐξέλιξιν τοῦ Satie ἀπὸ τῆς προεικασίας τοῦ «debussysme» μέχρι τῆς γυμνῆς ἀπλό-

τητος εἰς τὴν ἐφθασεν, ἀφ' οὗ ὑπερέβη τοὺς σταθμούς τῆς παιδρότητας καὶ τοῦ κυβισμού.

Ὡ! αὕτη ἡ μουσικὴ ζωὴ τοῦ Παρισίου. Τίποτε ἀκόμη δὲν εἶπα — καὶ δὲν θὰ εἶπω τίποτε, μοῦ λείπει ὁ χῶρος — περὶ τῶν ἀναριθμητῶν τετραφωνιῶν, τριφωνιῶν, τῶν βεσιτάλλ, χωρὶς νὰ ὀμιλήσω περὶ τῶν καθημερινῶν Concerts-Tonche, περὶ τῶν ἑβδομαδιαίων Quatuor Bastide, περὶ τῶν μουσικῶν Ἐσπερίδων τοῦ Caméléon, Malakoff κλπ. Ἐν τούτοις θὰ ἀναφέρω τὴν δημιουργίαν τῆς Γαλλικῆς Μουσικῆς Ἐταιρείας Αἰθουσίας, ὀργανωθείσης ὑπὸ τοῦ Gaston Poulet. Αὕτη ἐνεκωνίασε τὰς συναυλίας τῆς διατιμητικῆς ἐνάρξεως ὑπὲρ τοῦ Fauré καὶ τοῦ Chausson, καὶ κατὰ τὴν δευτέραν τῆς συνεδρίαν ἐνέγραψεν εἰς πρώτην ἀκρόασιν τὴν τετραφωνίαν Rispetti et Strombotti τοῦ Malipiero, ἔργον περιέρχον, πρωτότυπον τὴν σύλληψιν, πλήρες τερπνῶν συγκινήσεων. Δύο μαι νὰ μὴ ἐπαινήσω τὴν συνετὴν συνεχῆ προσπάθειαν τοῦ διευθυντοῦ τῆς Μουσικῆς Ἐπιθεωρήσεως κ. Henry Prunières, ὅστις δὲν παύει, εἰς τὸ Θεάτρον τοῦ Vieux-Colombier, νὰ προσφέρῃ προγράμματα συγκινητικῶν ἐνδιαφέροντος, ἐν οἷς παρουσιάζονται ὅλα τὰ ὕψη καὶ ὅλα αἱ χῶραι, — ἐσχάτως, μάλιστα, ἢ νεαρὰ Οὐγγρική σχολὴ μὲ τὴν Bela Bartok καὶ τὸν Kodaly.

Καὶ συλλήβδην θ' ἀναφέρω ὀνόματά τινα, ἅτινα λαμβάνω σχεδὸν κατὰ τύχην ἐκ τοῦ μεγάλου ἀριθμοῦ ἐξαισιῶν ἀριστοτεχνῶν, οἵτινες ἀπὸ τῆς ἐνάρξεως τῆς ἐποχῆς ἐχειροκροτήθησαν εἰς τὸ Châtelet, εἰς τὸ Gaveaux, τοῦ Erard, τοῦ Pleyel, εἰς τοὺς Agriculteurs ἢ ἄλλαχοῦ. Ἐκ τῶν πιανιστῶν τοὺς Cartot, Braïlow-sky, Lucie Caffaret, Ciampi, Arthur de Greef, Sturbi Léo Kartun, Lortat, Loyonnet, Pierre Lucas, Lazare-Lévy, Kan Roger-Miclos, Yves Nat, Δεσποινίδος Dulce-Maria-Serret, André Salomon, Schelling, Ricardo Vines, Madeleine de Valmalète, Suzy Welty. Ἐκ τῶν ὀργανοπαικτῶν Nadix Boulanger, Joseph Bonnet, Georges Jacob. Ἐκ τῶν Βιολιστῶν Yvonne Astruc, Asselin, René Benedetti, G. Bouillon, Dushkin, Mischa Elzon, Enesco, Zino Francenatti, ἐν θαύμα, ἔπερ ὑπενθυμίζεῖ τὸν Kubelik, τὸν Joseph Szigeti, Jacques Thibaud καὶ τὸν Eugène Ysaye. Ἐκ τῶν βιολοντσελλιστῶν: τὴν Kan Caponsacchi, Pablo Casalo, André Hekking, Bazelaire, Joseph Salomon. Ἐκ τῶν αἰοιδῶν τὰς κ. Suzanne Balignerie, Cesbron-Viseur, Jeanne Jonne, τὴν θαυμασίαν Βέραν Γιαννακοπούλου, Mazzoli, Mont-Joyet, Jeanne Battrori, Louise Matha, Valentine Stern, κλπ. κλπ. Λησμονῶ ἀκόμη πολλοὺς καὶ ἐξόχους.

Ἐδόθησαν ἐπίσης συναυλίας Ἰσπανικαί, Καναδικαί, Ἰαπωνικαί, Ἀμερικανικαί, Δανικαί, Ὀλλανδικαί, οἱ Ρωσικοὶ χοροὶ τοῦ Sadko, οἱ χοροὶ τοῦ Kibaltchitch, ἢ φωνητικὴ τετραφωνία τοῦ Bayanne, ἢ τοῦ Petrograd, συναυλικαί συγκεντρώσεις Franck, Bethoven, Berlioz . . . καὶ αἱ ὄραται συνεδρίαὶ τῆς Φθινοπωρινῆς Αἰθουσίας. . . Ὄψ! . . . παρ' ὀλίγον νὰ λησμονήσω κάποιον «με-

γάλο συμβάν», τὰς δύο συναυλίας Barrientos-Nin, ἐνδιαφερούσας ὅχι μόνον διότι ἡ Maria Barrientos εἶναι ἀμίμητος ἀριστοτέχνης τῆς φωνῆς καὶ ὁ Joaquin Nin, μουσικὸς τέλειος, εἰς ὃν δὲν εἶναι ἀδύνατος ἢ ὑπέρκαις οἰασθήποτε δυσκολίας ἐν τῷ χειρισμῷ τοῦ πιάνου, ἀλλὰ καὶ διότι ἐπίσης ἐξετέλεσαν ἔργα τοῦ Granados, τοῦ Amades Vives, τοῦ Père San-Sebastian, τοῦ Joaquin Turina, ἐπίσης δὲ καλὰς ἀρχαίας σελίδας ὀλίγον τι λησμονηθείσας, ἰδίως τραγουδάκια Ἰσπανικὰ τοῦ XVIII αἰῶνος καὶ σονάτας τοῦ Père Solez καὶ τοῦ Mateo Albeniz. Τέλος σταματῶ! Φιντίζεσθε δι, ἀφ' οὗ ἤκουσαν ὅλα αὐτὰ τὰ ὠτά μου, ἀπαιτοῦν ἀνάπαυσιν. Τοσοῦτον μᾶλλον, καθόσον μόνον τοιαῦτα ἀκούουν. Ὑποφέρουν ἀκόμη ἀπὸ τὴν συμφωνίαν τῶν Παρισίων, ἦτοι ἀπὸ τοὺς κινήσεις τῶν αὐτοκινήτων-λεωφορείων, τῶν ἀμαξίων, τῶν ταξὶ κινήτων, τὴν ἐλευθέρην ἐξοδὸν τῶν τροπιλοσχήμων, ἢ τῶν κλειστῶν αὐτοκινήτων ἀπὸ τὰς σάλπιγγας τῶν τροχιδορῶμων, ἀπὸ τὰς κραυγὰς, τοῦ πατάγους τῶν τροχῶν . . . καὶ νὰ τὸ ὀμιλήσω; ἀπὸ τὰς Τζάζ-Μπάντ τῶν χορῶν!

ΤΑ ΣΑΤΥΡΙΚΑ ΜΑΣ

ΕΘΝΟΣΥΝΕΛΕΥΣΙΣ

Μέσ' στή Βουλή, παιδιά, τί θαβαίσι;
Νά, βουλευτιάδες, πού κι' ὁ νοῦς σου θ' ἀπορήσει.
Τὶ δλόθερμη ἀίμοσφαῖρα καὶ τί πάστρα!
Καὶ πῶς νὰ συναχιάσουνε, μαθές;
Κουβάλα, ἐσὺ κλητήρα, σὴ θερμάστρα!
θὰ βρεῖς σὴ σάλα κούτσουρα ὅσα θές.

Τὶ γλέντι! Νὰ ξεραίνεσαι ἀπ' τὰ γέλια.
Λυγοῦρες, ἀκκισμοὶ καὶ τὰ λοιπά.
Τρελοῦ παπᾶ διαβάζει ἕνας Βαγγέλια
καὶ τὸ κουνδοῦνι ὁ Πρόεδρος χτυπᾶ.
Τώρα χειροκροτεῖ μιὰ δεσποινὶς ἀπὸ τὸ . . . ὄφι.
Τώρα δεινοὶ κατακυλοῦν σολοικισμοὶ.
Κ' ἕνας σὴ μαλλιαρὴ λαλεῖ καὶ γράφει
κι' ἄλλος μιλεῖ μὲ τὰ εἰς μι.

Κι' ὁ Χάρος, πού δὲ θέλει νᾶναι ἀργός,
σ' ἐκεῖνο μέσα τὸ κακό,
γίνεται τῆς Προνοίας Ὑπουργός
καὶ ἔννει τὸ προσφυγικό.

Κάποτε πάλι μπουμπουνίζουν . . . κερανοί,
πού λύνει ὁ ἀφαλός σου καὶ ποιεῖ
καὶ τρέμει ἐκεῖ τὸ βῆμα σὰν τὸ φύλλο.

Δ. ΓΡ. ΚΑΜΠΟΥΡΟΓΛΟΥ
Ο ΣΚΥΛΛΟΣ

ΑΘΗΝΑΪΚΟΝ ΜΥΘΙΣΤΟΡΗΜΑ

(1876 — 1878)

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ Δον

(Συνέχεια εκ του προηγουμένου)

Αί πρώται εντυπώσεις.

Απ' τὸ παράθυρό του ὁ Αὐγουστῆς παρακολουθεῖ τὴν πρωϊνὴν κίνησιν τῆς ὁδοῦ Αἰόλου, ὁ θόρυβος τῆς ὁποίας καὶ τὸν ἐξύπνησε. Πῶς τὸ ἦσυχον νησί του πού δὲν εἶχε οὔτε κάρρα οὔτε ἄμαξες, πού δὲν συζητοῦσαν οἱ ἀνθρώποι φωναχτά, πρῶτ' πρῶτ' μάλιστα, γιὰ τὰ συμφέροντά των καταμεσίς τοῦ δρόμου... Μιὰ καλημέρ' ἀντήλλαξε ὅταν ὁ ἕνας πού ἀνέβαινε τύχαινε νὰ συναντήσῃ κάποιον ἄλλον πού κατέβαινε καὶ τραβοῦσαν στὴ δουλειὰ των.

Βλέπει λοιπὸν τὴν ποικιλίαν τῶν φυσιογνωμιῶν καὶ τῶν ἐνδυμασιῶν, ἀλλὰ καὶ τὸν τρόπον πού βαδίζει ὁ ἕνας καὶ ὁ ἄλλος. Ἰδίως τοῦ κάμνον ἑντύπωσιν αὐτοὶ πού περπατοῦν τρέχοντας καὶ θυμᾶται τοὺς νησιώτες του πού ἀφίνουν ὅλη τους τὴ δραστηριότητα στοῦ καράβι στήν ξηρὰ δὲ μόλις καὶ κουνιῶνται καὶ δὲν παραμερίζουν παρὰ σὲ κάποιο στενὸ ἂν τύχῃ νὰ περνᾷ κανένα ἄλογο φορτωμένο καὶ ἰδίως μουλάρι.

Καὶ μπαينوβγαίνουν στὰ μαγαζιά ἢ τραβοῦν κατὰ τὴν ἀγορὰ ἄλλοι ἀφόρτωτοι γιὰ νὰ φορτωθοῦν καὶ ἄλλοι γυρίζουν φορτωμένοι γιὰ νὰ ξεφορτώσουν. Νὰ καὶ ἕνας βρακάς Αἰγαίοπελαγίτης μὲ κολαρισμένη τὴ βράκα εἶνε ἀπὸ τῆς μακρινῆς καὶ καταλήγει σὲ ἕναν στρογγυλὸν ὄγκον, σὺν καραμάνικῳ ἄρνι' μὲ τὴ διαφορὰ ὅτι ἡ οὐρὰ αὐτῆ τοῦ βρακᾶ πηγαίνορχεται ρυθμικῶς μαζί μὲ τὸ βῆμά του.

Νὰ καὶ μιὰ γρηοῦλα — ἢ νέες κοιμοῦνται ἀκόμα — πού μπαίνει στήν Ἁγία Εἰρήνη γιὰ νὰ ἀνησπαστῇ τῆς εἰκόνης τοῦ τέμπλου καὶ τὰ ἀργυρωμένα εἰκονίσματα πού κρέμονται, γεμισμένα μὲ ἀναθήματα καὶ κορδελίτσες. Καὶ τώρα τὴν φαντάζεται κρυφὰ κρυφὰ νὰ παίρνῃ μ' ἕνα βαμπακάκι λίγο λαδάκι ἀπ' τὸ ἀσημοκάντηλο τῆς Παναγίας.

Καὶ θυμῆθη μάλιστα καὶ στεναίξει ὁ Αὐγουστῆς σ' αὐτῆ του τὴ σκέψιν.

Νὰ καὶ ἕνας κουρελιῆς πού κάθε τόσο σκύβει καὶ καὶ παίρνει ἀπὸ χάμω.

Καὶ τότε θυμᾶται τὸν ὑπομοίραρχον καὶ τὰ ἀποσιγάρα καὶ γελᾷ.

Ὁ Μιχάλης ἐμφανίζεται τώρα.

— Αἱ σήμερα, κύρ-Αὐγουστῆ, δὲν θὰ τὰ καταφέρῃς σὺν ἐχτέσι καὶ ὥρες ἔχεις μπροστά σου καὶ ὠραία ἔμερα σοῦ κάνει γιὰ νὰ φέρῃς βόλτα τὴν Ἀθήνα.

— Βέβαια. Σ' εὐχαριστῶ ἄφισέ μου τα ἐκεῖ.

Καὶ ὁ Μιχάλης ἀκουμπᾷ τὸν καφέ πού τοῦφερε καὶ τὴν Ἐφημερίδα καὶ φεύγει.

**

Καὶ ἡ πολιτικὴ καὶ ἡ κοινωνικὴ κατάστασις ἦτον πολὺ περίεργη τότε.

Οἱ Σηλιταὶ πού ἀνέγκασαν τοὺς φιλονόμους νὰ κηρύξουν τὸ περίεργον Συνταγματικὸν πολίτευμα «ἐν κινδύνῳ» εἶχαν κατατροπωθῆ καὶ εἰσαχθῆ εἰς δίκην. Ἐπεκράτησεν ἐπ' ὀλίγον ὁ Τρικούπης μὲ τοὺς Συμμάχους του κατορθώσας νὰ ἰσοψηφίσῃ εἰς τὸ Μεσολόγγι μὲ τὸν Δεληγεώργη, ἐνῶ ἡ νέα Βουλὴ ἐπροτίμησεν ἀντ' αὐτοῦ τὸν Κουμουνοδούρον καὶ τοὺς Συμμάχους του. — Ἐμφάνιςις ὡς κομματάρχου τοῦ Δηλιγιάννη καὶ ὅτι νέα πορεία χαράσσεται εἰς τὴν πολιτικὴν τοῦ Κράτους προμηνύει καὶ ἡ εὐδοίανος ἐγκατάστασις τῆς Βουλῆς εἰς τὸ νέον Βουλευτήριον.

Ὁ Ρόκος Χοιδᾶς ὅμως ἀπειλεῖ καὶ θεοὺς καὶ ἀνθρώπους μὲ τοὺς λόγους του, ἐνῶ συγχρόνως τὰ Βαλκάνια ἀρχίζουν νὰ δονοῦνται.

Λογοτεχνικῶς ἐκυριάρχουν τότε οἱ ἀδελφοὶ Παράσχοι.

Ἐντούτοις ἡ Ἐφημερίστῆς 8ης Μαρτίου τὴν ὁποίαν ὁ Μιχάλης ἔφερε πρῶτ' πρῶτ' στὸν Αὐγουστῆ, μεγάλα πράγματα δὲν εἶχε σήμερα καὶ μόνον ἐξυμνοῦσε κάποιαν Γαλλίδα ποιήτρια, πού τῆς κτετέβηκε νὰ γράψῃ γιὰ τὴν Ἀκρόπολιν, περιέγραφε δὲ καὶ κάποιον σχετικὸν γεῦμα στοῦ Λαφνί.

**

Ὁ Αὐγουστῆς σκέπτεται νὰ βάλῃ τὰ καλά του καὶ νὰ ἐπισκεφθῆ ἕνα γιατρὸ φίλον τοῦ πατέρα του πρὸς τὸν ὁποῖον κατάρθωσε νὰ γράψῃ καὶ νὰ τοῦ συστήσῃ στήν ἀγάπῃ του τὸ γιου του: εἶδος κηδεμόνος θὰ ἦτο, χωρὶς νὰ καθορίζεται, οὔτε νὰ λέγεται τοῦτο. Ἀλλὰ πάλι σκέπτεται ὁ Αὐγουστῆς νὰ φύσῃ γι' αὐριο αὐτῆ τὴ δουλειά. Ἡ καρδιά του τοῦ λέει νὰ τριγυρίσῃ πρῶτα στήν Ἀθήνα

καὶ ἀποχωρήσουνε πρῶτητερα,
πάνε καὶ κάθονται στὰ σπῖτια τους καλὰ
καὶ ἐμεῖς καλύτερα.

VESPER

Πότε ξομάντισες σὲ λυγόνουνε γλυκὲς
καὶ πότε πέφτει ἀλύπητο τὸ ξόλο
καὶ οἱ χαστουκὲς.

Κι' ἴσοι πατέρες μυριστοῦνε τὰ θολὰ

καὶ δὲν εἶναι εὐκόλον νὰ μὴν ἀκούσῃ κανεὶς τί τὸν διατάσει τηλεγραφικῶς, τικ-τικ, ἢ καρδιά του.

Φορεῖ λοιπὸν τὰ ρούχα τοῦ ταξειδιοῦ του καὶ μιὰ καὶ ἔξω.

Θὰ εἶναι ἡ πρώτη του ἐντύπωσις: γιὰτι χθὲς πού τοῦ χτύπησε στὰς 4 τὴν πόρτα τοῦ ὁ Μιχάλης, ἐπροτίμησε νὰ τακτοποιήσῃ τὰ πράγματά του στὸ ντουλάπι τοῦ Ξενοδοχείου καὶ νὰ γράψῃ στοὺς γονεῖς του ὕστερα διάβασε καὶ ἀπ' τὸν ὁδηγὸ τοῦ Πανταζῆ πού τοῦ τὸν εἶχε δώσῃ ὁ πατέρας του, ἐξήγησε καὶ τοῦφεραν καὶ ἔφαγε καὶ στο δωμάτιό του καὶ κοιμήθηκε νωρίς. Ὁ Μιχάλης μάλιστα τὸν ἤρε ὀρθὸ καὶ τινμένο στῆς τέσσερες, γιὰτι ἡ νησιώτικες σκέψεις τοῦ εἶχαν διώξῃ τὸν ὕπνον τῆς ἡμέρας.

Τὴν ὥρα πού ντυνότανε ὁ Αὐγουστῆς συλλογιζότανε τὴ διαφορὰ τῆς οἰκογενειακῆς καὶ τῆς μοναχῆς ζωῆς καὶ εὗρισκεν, ὅτι ὅσα χάνει κανεὶς ἀπὸ στοργὴν τὰ κερδίζει ἀπὸ αὐτοπεποιθήσιν.

Πρόγραμμα λοιπὸν:

Ἀέρηδες, πάλι πίσω ὁδὸς Ἐρμοῦ τὸν ἀνήφορον πλατεῖα Συντάγματος. Πιπεργιές. Κολῶνες καὶ πίσω.

Μετὰ μεσημβριάν νέον πρόγραμμα.

**

Οὔτε ματιὰ δὲ ρίχνει ὁ Αὐγουστῆς στὴ γωνιά τῆς «Ὁραίας Ἑλλάδος», γιὰτι δὲ γνωρίζει ἀκόμη οὔτε πὼς ἐδημιουργήθη, οὔτε πότε ἤκμασε, οὔτε πότε παρήκμασεν ὕπαστὰ Λαυριωτικὰ κατήντησε πρόχειρον χρηματιστήριον, τὸ περίφημον αὐτὸ ἱστορικὸν καφενεῖον τὸ ὁποῖον σὲ κάθε ἄλλο μέρος τοῦ κόσμου θὰ τὸ διατηροῦσαν μὲ κάθε θυσίαν, ἀφοῦ τὸ ὄνομά τουκαὶ μόνον κοντὰ στᾶλλα θὰ ἐχορησίμενε σὺν παντοτινῇ καὶ μοναδικῇ διαφῆμισις. Δὲν θὰ ἤμπορεῖ ὅμως νὰ μὴ τοῦ κάμνον ἑντύπωσι δυὸ συντροφίεσ ἀπὸ πενήτεξ ἀνθρώπους πού ἀντιθέτως πρὸς κάθε κίνησιν κάθονται τὰ δύο ἀντίστοιχα πεζοδρομια. Ἀπὸ ἕνας σὲ κάθε συντροφιά φαίνεται σὺν προϊστάμενοσ τους. Αὐτοὶ καπνίζουν καὶ πίνα. Ἀργότερα εἶμαθε ὅτι εἶναι οἱ περίφημοι Σάλβος καὶ Ἀντώνιο, οἱ κορυφαῖοι τῶν Μαλτέζων ἀγθοφόρων.

Προχωρεῖ καὶ ἀφίνει δεξιὰ τὴν ἀγορὰ.

— Θὰ τὴν ἐπισκεφθῆ ἄλλοτε. Ὁ θόρυβός της καὶ ἡ ἀκαταστασία τῆς μπαρικοστοιχίας — μανάβηδων, χασάπηδων καὶ ψαράδων — καὶ στῆ μέση ὁ ἱστορικὸς πύργος τοῦ Ἐλγιν — γι' αὐτὸν εἶχε διαβάσει καὶ — μετὸ ρολοῖ ψιλὰ πού εἶδεινε δώδεκα πικρὰ τέταρτον ἂν καὶ ἦτον ἡ ὥρα ἐννεά... αὐτὰ ὅλα ἀποτελοῦν ἐντυπώσεις δυνατέσ παρὰ τῶν ὁποίων δὲν ἤμπορεῖ νὰ μείνῃ ἀπαθῆς μία ποιητικὴ ψυχὴ καὶ καλλιεργημένη κληρονομικῶς ἀντίληψις ὅπως τοῦ Αὐγουστῆ. Προχωρεῖ ὅμως.

Καὶ νὰ τον πού στέκεται τώρα καὶ χαζεύει μπρὸς στοὺς Ἀέρηδες.

Ὁ Μενδρεσὲς πού ἔχει ἀριστερά του τὸ μεγάλο ἱεμί πού ἔχει ἀπάνω δεξιὰ του — δὲν εἶχε προαχθῆ ἀκόμη εἰς στρατιωτικὸν φοῦρνον — δὲν τὸν ἐνδιαφέρον σήμερα οὔτε γνωρίζεται μὲ αὐτὰ.

Καὶ θυμᾶται ὅ,τι προχείρως καὶ στοιχειωδῶς ἐδιάβασεχθὲς γιὰτὸ «Ὁρολόγιον τοῦ Ἀνδρονίκου Κηρυόστου» ἀλλὰ τώρα τὸν ἀπασχολοῦν μόνον οἱ Ἄνεμοι. Φέρνει βόλτα, τοὺς βλέπει καὶ ψιθυρίζει:

— Βορέας — Σχείρων — Ζέφυρος — Λίψ — Νότος — Εὐρός — Ἀπληιώτης καὶ Καικίας.

— Ἄν τοὺς γνωρίσω τώρα καὶ σὺν νησιώτης πού εἶμαι. Τραμουντάνα, Μαῖστρος, Πουενέντης, Γαρμπῆς, Ὁστρια, Σορόκος, Λεβάντης, Γρέγος. Δηλαδή οἱ τέσσερες καιοἰάλλοιτέσσαρες δουροφόροι των. Ὑπάρχουν ὅμως καὶ κατώτεροι αὐλικοὶ πού τοὺς διπλοχαιρετοῦν: ὁ Μαῖστροτραμουντάνος καὶ ὁ Γρεγοτραμουντάνος: ὁ Πουεντομαῖστρος καὶ τὸ Πουεντογαρμπι, τὸ Ὁστριογαρμπι καὶ ὁ Ὁστριασορόκος, ὁ Σοροκολεβάντης καὶ ὁ Γρεγολεβάντης. Αὐτοὶ ὅμως εἶναι γιὰ τοὺς θαλασσινοὺς καὶ ὄχι γιὰ τοὺς στεργιανούς.

Φέρνει πάλι ἄλλη μιὰβόλτα καὶ στέκεται μπροστὰ πτὸν Σχείρωνα.

Σὺ εἶσαι ἄθλιε ὁ περίφημος τοῦ νησιοῦ μου Μαῖστρος πού μὲ τὴ δύναμί του κόντευαν νὰ μοῦ κλέψουν τὴν κόρη τῶν ὄνειρων μου τὴν Πελαγία! Ἀλλὰ καὶ ἐξ αἰτίας σου πάλι αὐτὴ βρίσκεται στῆ Σύρα γιὰ νὰ ξεδώσῃ ὁ νοῦς της καὶ ἐγὼ στὴν Ἀθήνα γιὰ νὰ ἐπιδώσῃ ὁ δικός μου σὲ μελέτες ἐμπορικῆς. Αὐτὴ εἶναι ἡ θέλησις τοῦ θειοῦ μου τοῦ Μηνᾶ, πού εἶναι καὶ ὁ νονός τῆς Πελαγίας. Ὁ πατέρας μου θὰ μὲ ἤθελε ἐπιστήμονα καὶ ἡ μητέρα μου μὲ θέλει ποιητῆ. Νὰ δοῦμε ἂν θὰ κατορθώσω νὰ γίνω γὰρ ἀπὸ ὅλα ἢ τίποτε. Ὅπωςδὴποτε ἂς ἐξακολουθήσω ἐπὶ τοῦ παρόντος τὴν σημερινὴν πραγματικὴν πορείαν μου.

**

Καὶ τώρα γυρίζει πίσω, γιὰ νὰ μὴ χάσῃ τοὺς δρόμους καὶ γιὰ νὰ μὴ ρωτᾷ ὀλοένα, στῆ γωνία τῆς Ὁραίας Ἑλλάδος καὶ τραβᾷ τὸν ἀνήφορον.

Σταυροκοπιέται μπρὸς στὴν Καμουχαρέα — τὸ παρεκκλησιὸ τῆς πού εἶναι βορεινὸ κολημένο ἀπάνω της σὺν χελιδνοφωλιῆ, ἢ Ἁγία Βαρβάρα μοιάζει μὲ κάποιον παλαιὸ ἐκκλησιδάκι πού εἶναι σὲ ἕνα ἔρημο χωρριουδάκι τοῦ νησιοῦ του — καὶ ἐξακολουθεῖ παρατηρῶντας μὲ περιέργεια τὰ πελώρια καὶ ἀτέλειωτα ἐμπορικὰ καὶ θυμᾶται τῆς τρυπούλες τῆς πατριδας του μὲ τὰ τσίτια καὶ τὰ νήματα καὶ τὸ κεντρικὸ νὰ ποῦμε μαγαζι, ἕνα μπακάλικο πού μαζί μὲ ὅ,τι θέλεις πουλοῦν καὶ γιαιτρικά.

Φθάνει στὴν πλατεῖα τοῦ Συντάγματος παρατηρεῖ μέσα στοῦ καφενεῖο τοῦ Γιαννοπούλου γιὰ τὸ ὁποῖον εἶχε διαβάσει καὶ κυττάζει νὰ εὕρῃ τὸ δένδρο, κοντὰ τὸ Ξενοδοχεῖον τῆς Μεγάλῆς Βρεταννίας — εἰς τὴν «Πανδώρα» τὸ εἶχε ἀπαντήσῃ νὰ λέγεται τοῦ Λημνίου καὶ τὸ κολητὸ τοῦ Ρ'γα Παλαμήδη — τὸ δένδρο στῆ ρίζα τοῦ ὁποῖου στεκότανε ὁ φανατισμένος τῆς Ἐλευθερίας ὑπέρμαχος νέος καὶ ἐπυροβόλησε τὴν Ἀμαλία: παρατηρεῖ κατόπιν τὸ Παλάτι γιὰ τὸ ὁποῖον εἶχε διαβάσει, ὅτι ὅπως ὁμολόγηεν ὁ Ἀρχιτέκτων, τὸ εἶχε σχεδιάσῃ ἔτσι γιὰ νὰ εἶναι καὶ Ἀνάκτορον καὶ φρούριον συγχρόνως: δὲν λησμονεῖ ἀνηφορίζοντας ὅσον τοῦ ἐπέτρειπεν ὁ στρατιώτης σκοπός: νὰ καμαρώσῃ τὴ μεσημβρινὴν του ἀπαράμιλλη πλευρά, καὶ κατόπιν μέσα ἀπ' τῆς Πιπεργιές, μιὰ καὶ δυὸ βρέθηκε στῆς Κολῶνες. Καὶ λέει τότε μέσα του:

«μσκαράδες καὶ πολῖται
στῆς κολῶνες νὰ βρεθῆτε».

Καὶ θυμᾶται τὸν πατέρα του πού τῶλεγε αὐτό, ὅταν ἤθελε νὰ κατηγορήσῃ τοὺς πατριώτες του.

(Ἀκολουθεῖ)

ΑΠΟ ΟΛΩΝ ΤΩΝ ΚΟΣΜΩΝ

ΕΠΙΣΤΗΜΗ

Απεβίωσεν ο διάσημος αρχαιολόγος και διευθυντής του Νομισματολογικού Μουσείου Παρισίων Μπουπελέν.

—Ο εν Τόκιο καθηγητής Ματσουσίτο δημοσιεύει ανακοίνωσιν περί εφαρμοζομένης εν Ιαπωνία θεραπείας του καρκίνου διά τινος φαρμάκου υπό το όνομα «Καρκινολυσίνη», έχοντος βάσιν το κινεζικόν φυτόν χαιστούγγ ανάμικτον με έλαιον του πόχ. Το φάρμακον, άβλαβές, δοκιμάζεται εις το Ίνστιτούτον του Βερολίνου διά τον καρκίνον.

—Εν τή παρισινή «Ματέν» ο κ. Σ. Νόρδμαν αναπτύσσει την νέαν θεωρίαν του σοφού Βέγκενερ, καθ' ήν αι ήπειροι δέν είναι ακίνητοι, αλλά πλέουν τρώπον τινά επί στρώματος, όπερ άποτελει ταντοχρόνως τó θρεισμά των και τών βυθών των θαλασσών. Όλοι αι ήπειροι πρό μυριάδων αιώνων ύπήρξαν ήνωμένοι εις έν μόνον όλον, όπερ διεσπάσθη κατόπιν, τά δε τεμάχια αποακρονθέντα βαθμηδόν άλλήλων, έσχημάτισαν τάς ήπειρους. Κατά ταύτα, αι γενόμεναι παρατηρήσεις απέδειξαν, ότι ή γή κατά την νύκτα της 23 Ιανουαρίου ύπέστη μετατόπισιν τινα παρά τους Παρισίους, συμπέσασαν με την τελευταίαν φοβερήν θύελλαν.

—Εις Μάλια της Κρήτης άνασκαφαί της Γαλλικής Σχολής έφεραν εις φώς άνάκτορα σωζόμενα εις άρίστην κατάστασιν, του 2000 π. Χ. Εύρέθησαν άδικτα ο βωμός, τó θρησκευτικόν λουτρόν, ή κάθαρος και τó άγαλμα της λατρείας.

—Επετεύχθη ή άνάγνωσις μιās τετραγώνου πλαχός άνακακαλυφθείσης τώ 1922 υπό του κ. Μπλουίντες και φερούσης εις Σουμαρικην γλώσσαν τά όνόματα όλων των Βασιλέων της Δυναστείας των Ίζώνη. Χάρις εις την πλάκα ταύτην αι ιστορικοί ήμων εξακριβώσις φθάνουν ήδη από του 900 π. Χ. εις τó έτος 4009 π. Χ. Φρονείται, ότι θά καταστή δυνατή ή εξακριβώσις των χρονολογιών του Αβραάμ, του Νώε και ίσως του κατακλινομο.

ΤΕΧΝΗ

—Ο Παρισινός κόσμος παρακολοιθει μετ' ένθουσιασμού κατ' αυτάς εις δύο μεγάλα θέατρα της γαλλικής πρωτευούσης τó άριστούργημα του Βάγκερ «Τριστόνον και Τζόλδη».

—Εν τοις άρχείοις του Ίστορικού Μουσείου Βιέννης εύρέθη εικών παριστώσα την ήφάτην Μαργαρίταν Τερξζαν, έργον του Βελασκές. Εις την Πινακοθήκην του αυτού Μουσείου εύρίσκειτο από πολλού και αντίγραφον της εικόνας ταύτης, θεωρηθέν υπό τινων ως πρωτότυπον.

—Απέθανεν έν Βουδαπέστη ο διάσημος πιανίστας κόμης Γκέζε Ζίζν. Ο θανών ήτο μονόχειρ από ήλικίας 14 έτών, και όμως έπαιζεν ύπέροχα. Έμαθήτευσε και παρά τώ Φρ. Λίστ. Αφίνει και τινας ίδίας συνθέσεις.

—Κατεσχέθη έν Ν. Υόρκη άποβιβαζομένη εκ του άεροπλοίου εικών της Παναγίας μετά του Θείου Βρέφους, άποδομένη εις τον Μιχαήλ Άγγελον. Η εικών άνήκεν εις Ρώσων δοῦκα καταφυγόντα εκ Παρισίων εις Αμερικην.

—Ο περίφημος άστηρ του έλαφροῦ θεάτρου ποικιλιών μίς Ντελύσια, ή όποία πρωταγωνιστεί εις την «Επιθεώρησιν του 1925» έν τώ θεάτρω Γουίντερ Γκάρτεν, ένεφανίσθη κατ' αυτάς εις ένα νομίμο φέρον τον τίτλον «Ακτινοβόλον διαμάντι» φέρουσα πολυτελεστάτην περιβολήν, στοιχίσασαν 400 χιλ. λίρας

μαζί με τά κοσμήματα. Ειδικόν άπόλωμα μουσικής άυτονομίας τη. Ν. Υόρκης, εκ 30 και πλέον άστρωμάτων και ντετεκτιβ, φρουρεί τó θεάτρον χάριν του πολυτίμου φορέματος.

ΓΡΑΜΜΑΤΑ

—Ο «Νέος Αδάμ» είναι τó νέον μυθιστόρημα της κ. Νοέλ Ροζέ, εκ των τολμηροτέρων εκ όλων ποτέ έγγραφησαν. Η φαντασία της συγγραφέως, χωρίς ν' άπομακρύνεται της πραγματικότητας, έλευθέρα περνάγει εις τά σκοτεινά βάθη της ιστορίας.

—Ο Μπέρζον, ο Μπερυσταίν, ο Μπραντές, ο άστριακός δραματουργός Σνίτσελερ, ο άγγλος μυθιστοριογράφος Ζάγγελ, ο ψυχίατρος Φρέυντ και ο Αίνσταίν είναι έβραίοι.

ΕΙΔΗΣΕΙΣ

—Εν Βιέννη συνελήφθη ο γνωστός και έν Αθήναις ύπνωτιστής Μ. Λάνγκερ, διότι ύπνωτισας άστυνομικόν, εις όν παρέδωκε ξύλινον περιστρόφον, έγένετο παραίτιος τριπλού φόνου. Ο ύπνωτιστής έπυροβόλησε διά του ίδιου του περιστρόφου. Παρελθούσης της ύπνώσεως, ο δυστυχής άστυνομικός συναισθανθείς τί είχε πράξη, παρεφρόνησεν.

—Απεβίωσεν ο τέως Πρόεδρος των Ηνωμ. Πολιτειών φιλεργηκός Ουίλσον.

—Λίαν προσεχώς τó Βατικανόν θ' άποστείλη άντιπρόσωπον εις Μόσχαν.

—Κατά τάς στατιστικάς πληροφορίας του Διεθνούς Ίνστιτούτου των Βρυξελλών, ο έν τοις Ταμείοις των Έθνικών πιστωτικών ιδρυμάτων χρυσός και άργυρος των Βαλκανικών Κρατών έσημείωσε σοβαράς αύξήσεις από του 1913 και έντεύθεν.

—Ο διευθυντής του παρισινού «Γαλάτου» Αρθούρος Μέγερ, ο πρότασις της γαλλικής δημοσιογραφίας, απέθανεν όγδοηκοντούτης.

ΠΕΡΙΕΡΓΑ

—Αγγέλλεται εκ Ρώμης, ότι νεαρά σουηδισ έρρίφθη εις τον κρατήρα του Βεζουβίου, εις όν είχαν ανέλθει άνευ οδηγού. Υποτίθεται, ότι πρόκειται περί αυτοκτονίας.

—Αι γερμανικαι έφημερίδες γράφουν, ότι 4 κομμουνιστάι, έν τώ προσβάλλετο επί της όθόνης κινηματογράφου ή ταινία «Φρειδερίκος Βασιλεύς», έξήγαγον περιστρόφα και έπιτεθέντες εις τó καμαρίνι, όπου ή μηχανή, έθρομμάτισαν ταύτην, τραπέντες εις τας φυγήν.

—Τό κυμαινόμενον χρέος της Γερμανίας έφθασε τά 156580465421902355307928 μάρκα!! Ητοι τά 156 έξάκις εκατομμύρια κλπ.

ΝΕΑΙ ΕΚΔΟΣΕΙΣ

Έξεδόθησαν:

Στό Μεδύσι του πόνου, διηγήματα υπό Χρήστου Λεβάντα, Αθήνα, 1923. Τιμάται δοχ. 3,50. Κριτικόν επ' αυτών σημείωμα θέλομεν δημοσιεύσει εις τó προσεχές.

Τό Θεάτρο της Ζωής, δραματικά εικόνες, υπό Διονυσίου Α. Κοκκίνου. Έκδοσις Ζηκάκη, 1924. Πωλείται εις άπαντα τά βιβλιοπωλεία άντι 6 δραχμών άδետον, άντι 11 δεμένον.

Ρόζα κι' άλλα διηγήματα, υπό Α. Δ. Παπαδήμα. Έκδοσις Ι. Κολλάρου 1924. Πωλείται εις άπαντα τά βιβλιοπωλεία και τιμάται άντι 5 δραχμών.

Κριτικά σημειώματα επί των έργων τούτων θά δημοσιεύσωμεν προσεχώς.

ΓΡΑΦΕΙΑ «ΠΑΝΤΟΓΝΩΣΤΟΥ»

32.—ΟΔΟΣ ΙΠΠΟΚΡΑΤΟΥΣ 32.—ΑΘΗΝΑΙ

ΙΔΙΑΙΤΕΡΟΝ ΓΡΑΦΕΙΟΝ ΔΙΕΞΑΓΩΓΗΣ ΔΙΟΙΚΗΤΙΚΩΝ ΥΠΟΘΕΣΕΩΝ

ΑΝΑΛΑΜΒΑΝΕΙ

Τήν παρακολούθησιν και διεξαγωγήν πάσης φύσεως έν γένει διοικητικών υποθέσεων παρ' άπασι τοις Υπουργείοις και ταίς άλλαις Δημοσίαις και Δημοτικαίς ύπηρεσίαις έν Αθήναις και Πειραιεί.

ΑΝΑΛΑΜΒΑΝΕΙ

Τήν ταχεία και ειλικρινή διεκπεραίωσιν διαφόρων υποθέσεων:

Φορολογικών - Κτηματικών - Μεταλλείων | Έπιστροφών χρημάτων - Έκδοσιν Ακληρονομικών - Επιτάξεων - Τελωνειακών | Δειών - Έκδοσιν Διαβατηρίων
κ. λ. π. κ. λ. π.

Έν γένει δε την διεξαγωγήν και παρακολούθησιν πάσης αιτήσεως υποβαλλομένης προς πάσαν δημοσίαν Αρχήν.

ΓΡΑΦΕΙΟΝ ΔΙΕΞΑΓΩΓΗΣ ΤΡΑΠΕΖΙΚΩΝ ΥΠΟΘΕΣΕΩΝ

ΤΗ ΣΥΝΕΡΓΑΣΙΑ ΕΙΔΙΚΩΝ ΤΡΑΠΕΖΙΤΙΚΩΝ ΥΠΑΛΛΗΛΩΝ

ΑΝΑΛΑΜΒΑΝΕΙ:

Τήν διεξαγωγήν και παρακολούθησιν υποθέσεων παρά ταίς διαφόροις έν Αθήναις και Πειραιεί Τραπέζαις, Τραπεζιτικοίς και Χρηματιστικοίς Γραφείοις, ως και την παροχήν πάσης σχετικής πληροφορίας, όλον κληρώσεων όμολογιών, αγοράς και πωλήσεως μετοχών και διαφόρων τίτλων, άφίξεως έπιταγών, φορτωτικών κ.λ.π. κ.λ.π.

ΑΠΑΝΤΗΣΕΙΣ ΣΥΝΤΟΜΟΙ

Απόσσι αι έπιστολαί και τά χρηματικά έμβόματα άπευθύνονται εις την Διεύθυνσιν: «Παντογνώστου».

ΑΝΩΝΥΜΟΣ

ΕΛΛΗΝΙΚΗ ΕΤΑΙΡΙΑ ΘΑΛΑΣΣΙΩΝ ΕΠΙΧΕΙΡΗΣΕΩΝ

(ΠΑΛΗΟΥ)

ΤΑΚΤΙΚΑΙ ΑΝΑΧΩΡΗΣΕΙΣ ΕΚ ΠΕΙΡΑΙΩΣ

Έκάστην Δευτέραν.

Ατμ. «ΙΣΜΗΝΗ» 8 μ. μ. διά Σύρον, Τήνον, Άγ. Έβρον, Κέρθιον.

Έκάστην Τρίτην.

Ατμ. «ΧΙΟΣ» και «ΣΠΕΤΣΑΙ» έναλλάξ 6 μ. μ. διά Χαλκίδα, Βόλον, Θεσνίκην, Άγ. Όρος, Καβάλλαν, Δεσαγάτς, Κάστρο (Αθήνου), Μιτυλήνην, Χίον, Πειραιά.

Έκάστην Τετάρτην.

Ατμ. «ΠΕΛΩΨ» και «ΑΡΓΟΛΙΣ» έναλλάξ 5 μ. μ. διά Χίον, Μιτυλήνην, Δεσαγάτς, Καβάλλαν, Άγ. Όρος, Θεσνίκην, Βόλον, Χαλκίδα, Πειραιά. — Ατ. «ΠΗΝΕΙΟΣ» 6 μ. μ. διά Πάτρας, Ζάκυνθος, Ληξούριον, Άργαστόλιον.

Τετάρτην κατ' άδεκαπενθήμερον.

Ατμ. «ΑΔΡΙΑΤΙΚΟΣ» 6 μ. μ. διά Χίον, Καρλόβασι, Βαθύ, Λέρον, Κάλυμνον, Κω, Νίσυρον, Σύμην, Ρόδον, Άλεξάνδρειαν.

Έκάστην Πέμπτην.

Ατμ. «ΙΣΜΗΝΗ» 10 π. μ. διά Πάτρας, Κέρκυραν, Βρινήσιον. — Ατμ. «ΠΕΛΩΨ» και «ΑΡΓΟΛΙΣ» έναλλάξ 6 μ. μ. διά Μονεμβασίαν, Βάτικα, Άγ. Πελαγίαν, Γύθειον, Πορτοκάγιο, Γερολιμένα, Μέζαπον, Σελινότασιν, Καρδαμύλην, Καλάμας. — Ατ. «ΧΙΟΣ» και «ΣΠΕΤΣΑΙ» έναλλάξ 6 μ. μ. διά Χανιά, Ρέθυμνον, Ηράκλειον.

Έκαστον Σάββατον.

Ατμ. «ΔΑΦΝΗ» και «ΕΛΣΗ» έναλλάξ μεσημβριαν κατ' εῦθειαν Ηράκλειον, Άλεξάνδρειαν. — Ατμ. «ΔΑΦΝΗ» και «ΕΛΣΗ» έναλλάξ 5 μ. μ. διά Χίον, Μιτυλήνην, Δεσαγάτς, Καβάλλαν, Άγ. Όρος, Θεσσαλονίκην, Βόλον, Χαλκίδα, Πειραιά. — Ατμ. «ΠΗΝΕΙΟΣ» 6 μ. μ. διά Χαλκίδα, Βόλον, Θεσσαλονίκην.

ΠΡΑΚΤΟΡΕΙΑ

Έν Αθήναις: Σταδίου 64 Α, τηλ. 2—61. Γενικόν Πρακτορείον, Κούκ, Γκιόλμαν, Άμερικαν Έξπρές, Δέδε
Έν Πειραιεί: Πλατεία Καραϊσκάκη, Ακτιν Τζελέπη τηλ. 25, 1—62, 1—68. Παράρτημα Γενικού Πρακτορείου, Γραφείον Μάρκου Βολίκα.

ΕΤΑΙΡΙΑ ΤΣΙΜΕΝΤΩΝ "Ο ΤΙΤΑΝ",
ΑΝΩΝΥΜΟΣ ΕΤΑΙΡΙΑ ΕΔΡΑ ΕΝ ΑΘΗΝΑΙΣ-ΚΕΦΑΛΑΙΑ: 3,000,000

ΔΙΕΥΘΥΝΣΙΣ ΕΝ ΑΘΗΝΑΙΣ ΟΔΟΣ ΣΤΑΔΙΟΥ
 ΑΡΙΘ. ΤΗΛΕΦ. 126
 = ΓΡΑΦΕΙΑ ΦΟΡΤΩΣΕΩΝ ΕΝ ΠΕΙΡΑΙΕΙ-ΤΗΛ. ΑΡΙΘ. 427 =

ΕΡΓΟΣΤΑΣΙΑ ΕΝ ΕΛΕΥΣΙΝΙ
 ΤΗΛΕΦ. ΑΡΙΘ. 336
 ΤΗΛΕΓΡΑΦΙΚΗ ΔΙΕΥΘΥΝΣΙΣ: "ΤΙΤΑΝ", ΑΘΗΝΑΣ

Τσιμέντα «ΤΙΤΑΝ» τύπου ΠΟΡΤΛΑΝ (Ciment artificiel Portland) ανταποκρινόμενα εις τους αυστηροτέρους επισήμους κανονισμούς των παρολιτισμένων Κρατών δι' έργα εκ Μπετόν πάσης φύσεως.
 Βέτοπ Αγιέ Λιμενικά, πλακοποιία, επιστρώσεις, υποστρώσεις δδών, κατασκευή πλινθών, (τούβλων) και όγκολίθων (άγκωνάρια) πρέκια κ.λ.π.
 ΤΣΙΜΕΝΤΟ «ΚΥΚΛΩΨ». Ειδική κονία, κατάλληλος διά την παρασκευήν υδραυλικών άμμοκονιαμάτων διά συνήθεις λιθοδομάς ή πλινθοδομάς, αντικαθίσταται με πλείστα όσα προτερήματα τα άμμοκονιαματα έξ ασβέστου.
 Πολύ ταχύτερα πήξις. Ασυγκρίτως μεγαλύτερα αντοχή, όδεν: Ταχύτης έκτελέσεως. Σημαντική ελάττωσις του πάχους των τοίχων, ήτοι κέρδος εις χρησιμον χρόνον και οικονομία εις έξγατικά και όγκον λιθοδομής.
 Συνιστάται ιδιαίτερος δι' έργα λιμενικά.
 ΣΗΜΕΙΩΣΙΣ. Η Διεύθυνσις της Εταιρίας «ΤΙΤΑΝ» θέτει την πολυτη της πείραν διά την χρησιμοποίησιν των τσιμεντων έφ' άπάντων των κλάδων της οικοδομής εις την οίανουσιν των ενδιαφερομένων.
 Πληροφορια εις τα Γραφεία: Όδος Σταδίου 33, αεροφορικώς και δι' άλληλογραφίας.

ΛΙΑΝ ΠΡΟΣΕΧΩΣ

“ΑΝΤΙΝΟΟΣ”

ΜΥΘΙΣΤΟΡΗΜΑ ΡΩΜΑΪΚΗΣ ΕΠΟΧΗΣ

ΥΠΟ

Β. Ε. ΒΕΚΙΑΡΕΛΛΗ

ΕΚΔΟΣΙΣ “ΠΑΝΤΟΓΝΩΣΤΟΥ”

ΟΙΝΟΙ
 “ΜΑΡΚΟ,,
 ΛΕΥΚΟΙ
 ΚΑΙ
 ΕΡΥΘΡΟΙ
 ΕΠΙΤΡΑΠΕΖΙΟΙ
 ΕΙΣ ΦΙΑΛΑΣ

ΚΟΝΙΑΚ
 “ΒΟΤΡΥΣ,,
 Παλαιόν
 άπόσταγμα οίνων
 ΑΠΑΡΑΜΙΛΛΟΝ
 Πωλείται
 Εις όλα τα κέντρα
 Καταναλώσεως

ΤΡΑΠΕΖΑ ΑΘΗΝΩΝ
 ΑΝΩΝΥΜΟΣ ΕΤΑΙΡΙΑ
 Ίδρυθείσα τῷ 1893

Έκτελει πᾶσαν Τραπεζικὴν ἔργασίαν

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ ΜΕΤΟΧΙΚΟΝ
 Δρ. 48,000.000
 ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ ΑΠΟΘΕΜΑΤΙΚΟΝ
 Δρ. 16.350.000

Έδρα ἐν ΑΘΗΝΑΙΣ Τλ. Διεύθ.: «ΤΡ ΘΗΝΩΝ»

ΥΠΟΚΑΤΑΣΤΗΜΑΤΑ ΕΣΩΤΕΡΙΚΟΥ
 Ἀθήναι, Ἀργίνοιον, Ἀργοστόλιον, Βόλος, Ζάκυνθος, Ἡράκλειον, Θεσσαλονίκη, Ἰωάννινα, Καβάλλα, Καλάμαι, Κέρκυρα, Λάρισα, Λεβάδεια, Λήμνος (Κάστρον), Μυτιλήνη, Ξάνθη, Πάτραι, Πειραιεύς, Πρέβεζα, Πύργος, Ρέθυμνος, Σάμος (Βαθύ), Σάμος (Καρλόβασι), Σύρος, Τρίπολις, Χαλκίς, Χανιά και Χίος.

ΥΠΟΚΑΤΑΣΤΗΜΑΤΑ ΕΞΩΤΕΡΙΚΟΥ
 Λονδίνον 22 Fenchurch Street, Κων/πολις (Γαλατά), Κων/πολις (Πέραν), Κων/λις (Σταμπούλ), Νέα Ὑόρκη (Ἀμερικὴ), 25, Pine Street Ἀλεξάνδρεια, Κάιρον, Πόρτ-Σάιδ, Σμύρνη, Λέμεσος, Λευκωσία.

Πρακτορεία: Ἀμφισσα, Ἰθάκη, Κιάτον, Κορινθός Σπάρτη.

Ἀνταπροκρίται καθ' ὅλην τὴν Ἑλλάδα και εις τὰς κυριώτερας πόλεις τοῦ Κόσμου.